

*Pomagamy
sobie
w pracy*

OK XXII NR 1 1977

ODJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
EMANUELA SMOŁKI W OPOLU

POMAGAMY SOBIE W PRACY

Półrocznik instrukcyjno-metodyczny

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smółki
w Opolu

Rok XXII

nr 1

1977

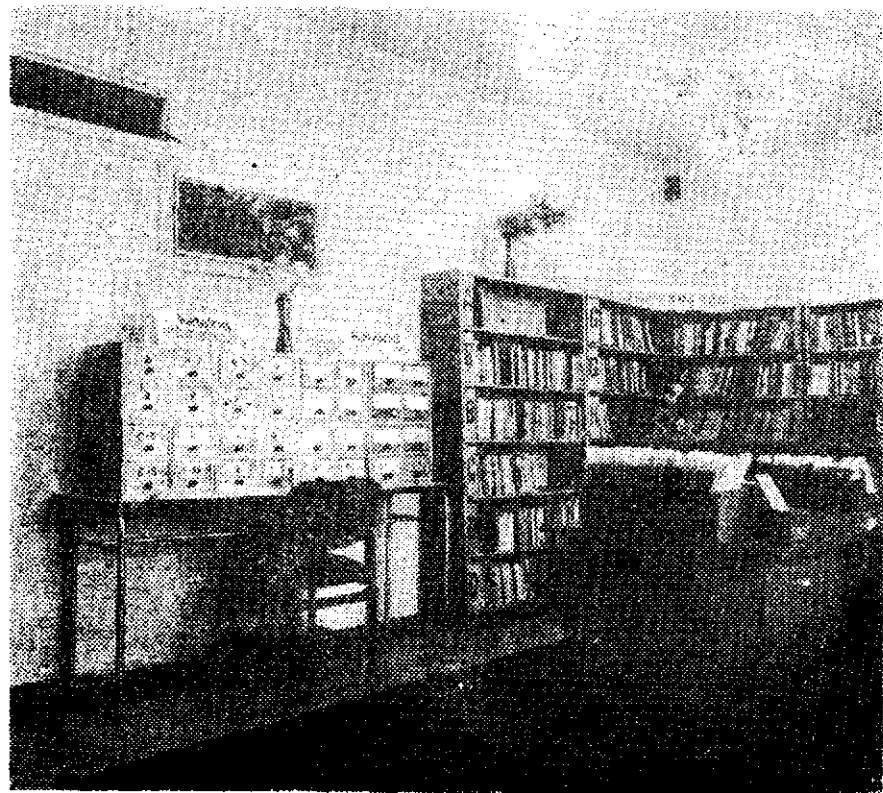

14 stycznia 1977 r. z okazji Opolskich Dni Literatury w opolskim ratuszu odbyło się spotkanie literatów z I sekretarzem KM PZPR Henrykiem Stachowiakiem i prezydentem miasta Feliksem Hajduczkiem. Miłym akcentem spotkania było wręczenie nagrody literackiej miasta poecie Bogusławowi Zurakowskiemu. Na zdjęciu — laureat.

BIBLIOTEKI WIEJSKIE

Sieć wiejskich placówek bibliotecznych na Opolszczyźnie zalicza się do największych w kraju. W 1976 r. liczyła ona 232 placówki. 34 spośród nich — to biblioteki gminne, 198 — to filie. W wiejskich bibliotekach publicznych mamy 73 czytelnie, w których jest ponad tysiąc miejsc dla czytelników. Rokrocznie biblioteki wiejskie otrzymują lepsze lokale i estetyczniejsze meble. Tempo tej swoistej „modernizacji” jest ciągle powolne, ale jej efekty są widoczne. Na zdjęciu: GBP w Tarnowie Opolskim

**LEKCJA PRZYSPOSOBIENIA CZYTELNICZEGO
DLA MŁODZIEŻY STARSZYCH KLAS LICEALNYCH NA TEMAT:
Księgozbiór podręczny jako podstawowy warsztat
informacyjny biblioteki**

Rozwój nauki i techniki stwarza dodatkową potrzebę nieustannego kształcenia się, a tym samym konieczność szybkiego znalezienia odpowiedzi na pytania z różnych dziedzin. W chwili obecnej z informacji musi korzystać każdy, kto chce pracować w sposób twórczy. Informacja jest niezbędnym warunkiem postępu w każdej dziedzinie nauki, techniki i gospodarki. Trzeba więc umieć sprawnie ją uzyskiwać.

W tej tzw. adaptacji formalnej o charakterze poznawczo-informacyjnym, a także w stwarzaniu warunków do korzystania z księgozbioru — winna pomóc biblioteka. Biblioteka nie tylko powinna, ale musi dziś przygotowywać uczniów, zwłaszcza klas licealnych, jako użytkowników informacji, nauczyć ich metodycznego rozwiązywania problemów. Chodzi bowiem o to, by uczniowie samodzielnie potrafili odnaleźć i wykorzystać poszukiwane informacje.

Zakładamy zatem, że lekcje biblioteczne między innymi dadzą uczniom znajomość metod zbierania materiałów do samodzielnej pracy, a nauczycielom — prawo stawiania większych wymagań, pełniejszego opracowania tematu. Jeśli opracowana przeze mnie lekcja przysposobienia czytelniczego choć w części spełni swój cel i zostanie wykorzystana przez bibliotekarzy, będzie to dla mnie dużą satysfakcją.

Oto propozycja planu lekcji:

1. Wprowadzenie:

- a) krótka informacja o bibliotece i katalogach,
- b) księgozbiór podręczny czytelnicy — definicja i skład księgozbioru,
- c) charakterystyka ogólna wydawnictw encyklopedycznych i informacyjnych (termin, struktura i układ poszczególnych grup).

2. Podanie celu i tematyki lekcji.

3. Objaśnienie i rozdanie kartek ćwiczebnych.

4. Samodzielna praca młodzieży (notatki w zeszytach).

5. Sprawozdanie z pracy uczniów.

6. „Żywa bibliografia” — zademonstrowanie przez uczniów wykorzystanych źródeł informacji z podaniem autora, tytułu, miejsca, roku wydania, wydawnictwa itp.
7. Podsumowanie lekcji przez prowadzącego bibliotekarza lub nauczyciela.

UWAGI METODYCZNE:

Bibliotekarz decydujący się na zorganizowanie lekcji bibliotecznej pt: „Korzystanie z księgozbioru podręcznego czytelnia” winien pamiętać o tym, że na temat przysposobienia czytelniczego można i trzeba zresztą przeprowadzić kilka różnych lekcji, w czasie których czytelnik będzie miał możliwość zdobycia pewnego minimum wiedzy bibliotekarskiej.

Będą to np. lekcje biblioteczne na tematy:

1. Zasady korzystania z wypożyczalni i czytelnia.
2. Dzieje książki i jej budowa.
3. Rodzaje katalogów bibliotecznych i korzystanie z nich. Zapoznanie z głównymi działami klasyfikacji dziesiętnej.
4. Kartoteki: rodzaje, układ, zawartość i korzystanie z nich.

Czas lekcji bibliotecznej odpowiadać winien 1 godzinie lekcyjnej w szkole.

Lekcję dzielimy na 2 zasadnicze części: teoretyczno-wprowadzającą, oraz praktyczną (ćwiczenia). Ze względu na sprawny przebieg lekcji dobrze byłoby przeprowadzić ją w lokalu biblioteki, najlepiej w czytelni, w grupie najwyższej 20-osobowej. Przed przystąpieniem do zajęć praktycznych należy przypomnieć młodzieży jakim aparatem informacyjnym dysponuje czytelnia (księgozbiór podręczny — jego układ i trzon, katalogi i kartoteki — rodzaje).

W większych bibliotekach miejskich należałoby wspomnieć również, że współczesna biblioteka poza materiałami drukowanymi gromadzi wszystkie źródła informacji tj. mapy, grafiki, mikrofilmy, foto i kserokopie oraz dokumenty życia społecznego, które są dostępne czytelnikom na miejscu w czytelni.

Uzupełnieniem starannie przygotowanej lekcji bibliotecznej winna być wystawa tych przynajmniej pozycji książkowych i czasopism, które będą wykorzystane w czasie zajęć.

Dobrze byłoby w tym wypadku postarać się o podwójne egzemplarze niektórych tytułów, z których jeden znalazłby się na półce w czytelni, drugi na wystawie do zaprezentowania po zakończeniu zajęć. Wystawę proponuję zorganizować według następujących zagadnień:

I. WYDAWNICTWA INFORMACYJNE:

1. Encyklopedie ogólne.
2. Encyklopedie specjalne.
3. Słowniki rzeczowe.
4. Słowniki frazeologiczne.
5. Słowniki skrótów.
6. Informatory biograficzne i historyczne wg typów:
 - a) słowniki biograficzne i informatory osobowe,
 - b) kalendarze życia i twórczości pisarzy,

- c) słowniki pseudonimów i kryptonimów pisarzy polskich,
- d) słowniki i informatory historyczne.
- 7. Informatory społeczno-polityczne.
- 8. Poradniki dla studiujących.
- 9. Informatory o informatorach.

II. CZASOPISMA POŚWIĘCONE INFORMACJI O KSIĄŻCE

III. BIBLIOGRAFIE I KATALOGI CZASOPISM

Celowo nie podaję wykazu literatury w proponowanych zagadnieniach, sądzę, że lepiej będzie, gdy zrobią to bibliotekarze sami w oparciu o księgozbiór własnej biblioteki.

Ze względu na bogactwo i różnorodność literatury informacyjno-bibliograficznej oraz dzieł podstawowych ze wszystkich dziedzin wiedzy, znajdujących się w księgozbiórze podręcznym czytelnika, proponuję zajęcia praktyczne rozbić na 2 jednostki lekcyjne. Dlatego też celowo opracowałam większy zestaw kartek ćwiczebnych, nie ujmując wielu ciekawych, interesujących i potrzebnych źródeł informacyjnych.

Sądzę, że luki uzupełnią koleżanki czy koledzy już w praktycznym działaniu.

BIBLIOGRAFIA:

1. Kałkusińska — Ratajewski: Przystosowanie biblioteczne. Katowice 1972.
2. Korpała Józef: O bibliografiach i informatorach. Poradnik dla wszystkich. Warszawa 1974 SBP.
3. Księgozbiór podręczny Biblioteki Miejskiej oraz Powiatowej i Miejskiej. Warszawa 1964 SBP.
4. Metodyka pracy z czytelnikiem. Praca zbiorowa pod redakcją F. Popławskiego. Warszawa 1958 SBP.
5. Zagadnienia czytelnictwa, formy i metody pracy z czytelnikiem T. 14. Biblioteczka Bibliotekarza Wojskowego. Warszawa 1975.

Kartki ćwiczebne

1. W katalogu alfabetycznym odszukaj: LEKSYKON PWN. W-wa 1972. Znajdź na półce książkę, na podstawie której wyjaśnisz znaczenie określeń: „Liga Narodów” i „Liga Narodowa”. Podaj stronę.
2. Na podstawie LEKSYKONU PWN, Warszawa 1972, wyjaśnij co to jest „soliterka”? Podaj stronę.
3. W dziale 03 znajdź: „ILUSTROWANĄ ENCYKLOPEDIĘ TRZASKI, EVERTA i MICHAŁSKIEGO”. Wyjaśnij znaczenie określeń: „marzenia na jawie”, „marzenia senne”. Podaj tom i stronę.
4. Na podstawie „ENCYKLOPEDII Powszechnej Orgelbranda z ilustracjami i mapami — wyjaśnij kogo nazywamy „homo novus”. Podaj tom i stronę.
5. W „ENCYKLOPEDII STAROPOLSKIEJ” A. Brückera /t. II — wyszukaj i wyjaśnij znaczenie słowa „pojedynki”. Podaj stronę.
6. W „ENCYKLOPEDII STAROPOLSKIEJ ILUSTROWANEJ” Zygmunta Glogera, W-wa 1972 — znajdź i wyjaśnij słowa: „świn-szczyzna” i „świętopietrze”. Określ rodzaj tej encyklopedii, jej układ, tom i podaj stronę, na której znalazłeś wytłumaczenie słów.
7. Co nazywano „wojną kokoszą”? Wyszukaj wyjaśnienia w „ENCYKLOPEDII STAROPOLSKIEJ ILUSTROWANEJ” Zygmunta Glogera. Podaj stronę.
8. Przynieś: „WIELKĄ ENCYKLOPEDIĘ Powszechną” PWN T. 4. Zapisz: tytuł, adres wydawniczy, tom oraz rok wydania. Odszukaj słowo „frygijka” i wytłumacz znaczenie określenia „czapka frygij-ska”.
9. W jakim ze znanych ci wydawnictw informacyjnych znajdziesz wytłumaczenie określenia „gospodarka skojarzona”? Przynieś potrzebne ci choć jedno źródło. Podaj tytuł, tom, wydawcę i stronę. Odczytaj wyjaśnienie. (np. „WIELKA ENCYKLOPEDIA Powszechna” PWN T. 4. str. 337).
10. Przynieś „MAŁĄ ENCYKLOPEDIĘ Powszechną” PWN z 1969 r. Odszukaj i zapisz znaczenie pojęć „narodowe siły zbrojne” oraz „wolność i niezawisłość”.

11. Przynieś „MAŁĄ ENCYKLOPEDIĘ KULTURY ANTYCZNEJ A-Z”. Zapisz wydanie i adres wydawniczy. Wytlumacz, od czego pochodzi słowo „idylla” oraz co to były „sacrificia”? Podaj strony, na których znaleźć wytlumaczenie.
12. W jakich specjalnych encyklopediach znajdziesz wiadomości, które szybko wyjaśnią ci znaczenie następujących słów:
 - folia introligatorska,
 - ekslibris,
 - mikrofilm,
 - techniki ilustracyjne,
 - wypożyczanie międzybiblioteczne,
 - wolumin (wolumen) a tom. Podaj tytuły encyklopedii. Zapisz znaczenie wymienionych wyrazów.
13. Na podstawie: „ENCYKLOPEDII WIEDZY O KSIĄZCE” wyjaśnij terminy:
 - bibliografia prospektywna,
 - bibliografia retrospektywna. Podaj stronę.
14. W dziale 03 wyszukaj w katalogu: „ENCYKLOPEDIĘ WARSZAWY” PWN 1975. Weź z półki książkę. Odszukaj i podaj krótką historię „Żelaznej Bramy”.
15. Posługując się „ENCYKLOPEDIĄ WARSZAWY” wyjaśnij, jaką funkcję pełni obecnie „Teatr w Pomarańczarni” oraz znajdź ilustrację „Ryksze warszawskie w okresie okupacji hitlerowskiej”.
16. Pod czyją redakcją ukazała się „ENCYKLOPEDIA ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH”. Podaj również wydawcę i rok wydania. Odszukaj i rozwiń skrót „UNESCO”. Zapisz co jest celem tej organizacji, jaka jest jej działalność i gdzie znajduje się siedziba UNESCO? Podaj stronę i hasło pod jakim odnalazłeś dane.
17. Na podstawie „ENCYKLOPEDII ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH” wytlumacz co to jest i jakie ma zadanie: „Europejska Wspólnota Gospodarcza?”. Podaj z jakich skorowidzów i wykazów składa się: „Encyklopedia Organizacji Międzynarodowych”? Wytlumacz skrót: UEF-
18. W „ENCYKLOPEDII FIZYKI” T. 1 A-K, PWN W-wa 1972 odszukaj dane dotyczące „generatorów i wzmacniaczy kwantowych”. Na podstawie przedmowy wyjaśnij dla jakiego kręgu odbiorców jest ta encyklopedia przeznaczona i z ilu tomów się składa?
19. Jak przechowuje się ziemiopłody? Wyszukaj hasło, pod którym znajdziesz wytlumaczenie w „MAŁEJ ENCYKLOPEDII ROLNICZEJ” PWRiL, W-wa 1973. Podaj stronę i brzmienie hasła.
20. Posługując się wydawnictwem encyklopedyczno-słownikowym: „KTO, KIEDY, DLACZEGO?” W-wa 1972 „Iskry”, odpowiedz na pytania:
 - co to są śpiące łąki?
 - co dokładnie znaczy i skąd się wzięło powiedzenie „nie bez kozery”?
 Podaj nazwy działów i strony.

21. Kiedy wystawiono pierwszą polską sztukę na Ziemiach Odzyskanych? Posługując się wydawnictwem encyklopedyczno-słownikowym „KTO, KIEDY, GDZIE, DLACZEGO”? W-wa 1972 „Iskry” odpowiedź na pytanie. Podaj rozdział i stronę, na której znalazłeś odpowiedź.
22. W „SŁOWNIKU POPRAWNEJ POLSZCZYZNY” Stanisława Szobera, Wyd. IV uzupełnione, PIW 1963 — odszukaj „Wykaz źródeł i ich skróty” oraz „Wykaz skrótów terminologicznych”. Sprawdź ponadto jak jest poprawnie:
 - kontrola czy kontrol?
 - ofensywa czy ofenzywa?
 - pomarańcza czy pomarańcz?
 - skowyczeć czy skowyrceć?
23. W dziale: 80 (Językoznawstwo) odszukaj „SŁOWNIK POPRAWNEJ POLSZCZYZNY” Stanisława Szobera. Zobacz jak się odmienia w liczbie mnogiej „oko”? Odszukaj słowo „stać” u góry strony 600, zwrot 8. Czy można mówić: „sprawa stanęła na tym, że...”? Zapisz to!
24. W „SŁOWNIKU WYRAZÓW OBCYCH I ZWROTÓW OBCOJĘZYCZNYCH” Władysława Kopalińskiego Wyd. IX rozszerzone, Wiedza Powszechna 1975 — znajdź wytłumaczenie cytatu: „vos estis sal terrae” (łac.) oraz ustal kto powiedział „veni, vidi, vici”? i co oznaczają te słowa?
25. Posługując się „SŁOWNIKIEM FRAZEOLOGICZNYM JĘZYKA POLSKIEGO” Stanisława Skorupki; W-wa 1974 Wiedza Powszechna — wyszukaj hasło „konsekwencja”. Wyjaśnij właściwe zastosowanie wyrazu w formułowaniu myśli i sposobie wyrażania się.
26. W katalogu działowym odszukaj „SŁOWNIK FRAZEOLOGICZNY JĘZYKA POLSKIEGO” Stanisława Skorupki. Podaj adres wydawniczy i rok wydania oraz dział, w którym się znajduje. Weź słownik do ręki i odszukaj hasło „refleksja”.
27. Odszukaj na półce „SŁOWNIK TERMINÓW LITERACKICH” pod redakcją Janusza Sławińskiego, Wrocław 1976 „Ossolineum” — oraz znajdź w nim i wyjaśnij termin: „comedia del’arte” oraz hasło „awan-garda”.
28. Co oznaczają skróty: KPD, MISM, OUP, PTL? Wyjaśnij na podstawie: „SŁOWNIKA SKRÓTÓW” Józefa Parucha, W-wa 1970 WP. Podaj dział, w którym znalazłeś książkę.
29. Podaj kilka danych dotyczących życia i twórczości Kazimierza Przerwy-Tetmajera, wykorzystując pozycję Anny Miłskiej „PISARZE POLSCY”. Wybór sylwetek (1543—1944) Wyd. Zw. CRZZ 1968.
30. „Obudzony w środku życia”. Oto rozdział książki Lesława Bartelskiego „SYLWETKI POLSKICH PISARZY WSPÓLCZESNYCH”. Wyd. Szkolne i Pedagogiczne. W-wa 1975. Znajdź rozdział w spisie treści, zapoznaj się z nim i odpowiedz, o którym polskim poecie mowa?
31. Scharakteryzuj krótko sylwetkę Wojciecha Żukrowskiego na podstawie słownika Lesława Bartelskiego — „SYLWETKI POLSKICH PISARZY WSPÓLCZESNYCH” 1975. Podaj tytuł rozdziału i stronę.

32. Korzystając z: „MAŁEGO SŁOWNIKA PISARZY SWIATA” Wyd. II popr. i rozszerzonego, W-wa 1973 WP. powiedz kto to jest Jewtuszenko i co on wydał, oraz jakim pisarzem był Saint-Exupery i z czym tematycznie związana jest jego twórczość?
33. W dziale 830 znajdź „MAŁY SŁOWNIK PISARZY NIEMIECKICH, AUSTRIACKICH I SZWAJCARSKICH”. W-wa 1973 WP. Wyszukaj i podaj kilka danych bio- i bibliograficznych o Janie Petersenie i Jensenie Fritzu.
34. Podaj kilka danych biograficznych dotyczących takich twórców jak JOYCE James Augustine Aloysius oraz STEINBECK John Ernst. Wiadomości szukaj w „MAŁYM SŁOWNIKU PISARZY ANGIELSKICH I AMERYKAŃSKICH” W-wa 1971 WP.
35. Weź do ręki „INFORMATOR NAUKI POLSKIEJ” W-wa 1975 PWN. W indeksie nazwisk znajdź nazwisko JANUSZA GOŁĘBIOWSKIEGO. Podaj jego tytuły naukowe, oraz nazwę wyższej uczelni, w której pracuje i jakie zajmuje tam stanowisko. Podaj strony.
36. Który ze znanych ci pisarzy polskich ukrywał się pod pseudonimem Maurycy Zych (Żeromski Stefan), Bolesławita (Kraszewski Józef Ignacy)? Sprawdź czy Antoni Olcha — to właściwe nazwisko czy pseudonim pisarza? Podaj z jakiego źródła korzystałeś? („SŁOWNIK PSEUDONIMÓW I KRYPTONIMÓW PISARZY POLSKICH ORAZ POLSKI DOTYCZĄCYCH”. Oprac. Adam Bar, Tom II).
37. Korzystając ze „SŁOWNIKA WSPÓLCZESNYCH PISARZY POLSKICH” Oprac. Zespół pod red. Ewy Korzeniewskiej T. 4 Uzupełnienia. Indeksy. W-wa 1966 PWN — powiedz, jakiego pseudonimu używali znani pisarze?
 — Stanisław Dygat? (Wesoły Stacho)
 — Tadeusz Hołuj? (Czytelnik, Adam Lutnik),
 — Melchior Wańkowicz (Adolf Czybygdyby, Jerzy Łuzyc, Maciej Wisłoka).
38. Na podstawie indeksu tytułów „SŁOWNIKA WSPÓLCZESNYCH PISARZY POLSKICH” T. 4 pod red. E. Korzeniewskiej powiedz kto napisał:
 — „Wieczór u Abdona” — (Iwaskiewicz J.),
 — „Opowieści niecodzienne” (Paukšta E.),
 — „Między wschodem a zachodem słońca” (Bieńkowska F.).
39. Na podstawie: „BIBLIOGRAFII ZAWARTOŚCI CZASOPISM”. Zeszyt 6 z czerwca 1976 r. — znajdź recenzję o książce Stanisława Grochowiaka — „Bilard”. Podaj nazwisko autora recenzji oraz czasopismo, w którym została zamieszczona.
40. Podaj nazwę działu oraz stronę „BIBLIOGRAFII ZAWARTOŚCI CZASOPISM” na której znalazłeś recenzję o książce: Witolda Zalewskiego „Czarne jagody”. Z którego roku jest BIBLIOGRAFIA i który zeszyt? (z. 6 z 1976 r.).
41. Jeśli potrzebna ci jest recenzja filmu „Szczęki” — szukaj w „BIBLIOGRAFII ZAWARTOŚCI CZASOPISM” Zeszyt 7 z lipca 1976. Podaj autorów i tytuły czasopism, w których zostały zamieszczone oraz zdam krótką relację.

42. Na podstawie „ROCZNIKA LITERACKIEGO” za 1973 r. W-wa 1975 PIW wymień kilka ciekawszych powieści, które ukazały się w 1973 r. i znajdź omówienie następujących:
- Roman Bratny — „Losy”,
 - Leon Bielas — „Sławna jak Sarajewo”,
 - Edward Redliński — „Konopielka”.
43. Co możesz powiedzieć na temat „mniejszości narodowych” w Polsce Ludowej oraz „Konwencji Genewskich” poszukując odpowiedzi w „SŁOWNIKU WIEDZY OBYWATELSKIEJ” W-wa 1970 PWN? Podaj strony.
44. W aktualnym kompedium wiedzy o Polsce „POLSKA 75” W-wa 1976 — poszukaj rozdziału traktującego o „ustroju państwowym” i zapoznaj się z nim. Znajdź również dane o ludności i gospodarce województwa opolskiego. Podaj strony.
45. W załączniku do encyklopedii „ŚWIAT W PRZEKROJU 75” odszukaj flag państwowych Włoch, Węgier, RFN i NRD.
46. Wykorzystując encyklopedię „ŚWIAT W PRZEKROJU 75” poszukaj wiadomości dotyczących „stosunków Stanów Zjednoczonych z Polską”. Podaj kilka faktów oraz stronę, na której odnalazłeś hasło w encyklopedii.
47. Co możesz powiedzieć o konsularnych stosunkach PRL oraz polskich urządach konsularnych za granicą i obcych w PRL poszukując materiału w słowniku encyklopedycznym „POLSKA LUDOWA” W-wa 1965 WP. W jakim dziale na półce znalazłeś książkę?
48. Jakiego typu książki wydaje „WYDAWNICTWO MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ”? (MON). Podaj krótką charakterystykę oraz wymień kilka tytułów, które ukazały się w serii: „BITWY, KAMPANIE, DOWÓDCY”. Wiadomości szukaj w: Aniela Morawska „SERIE WYDAWNICZE W POLSCE LUDOWEJ” W-wa 1971 WP.
49. Wymień kilka tytułów, które ukazały się w „BIBLIOTECE PSYCHOLOGII WYCHOWAWCZEJ” oraz powiedz dla kogo przeznaczona jest ta seria? Podaj również stronę w „Seriach wydawniczych w Polsce Ludowej” Aniela Morawskiej, na której znalazłeś wiadomości.
50. Wymień ordery i odznaczenia, które nadaje Rada Państwa PRL szukając materiału w: „POLSKA LUDOWA”, słownik encyklopedyczny W-wa 1965 WP. Podaj stronę.

Uwagi o pracy z amatorskim zespołem teatralnym

Jeżeli zgodzimy się z tym, że efekty każdej aktywności zbiorowej zależą głównie od jakości organizacji pracy i fachowości pracowników, to musimy również w amatorskim ruchu artystycznym postawić na przygotowanie instruktorów zarówno do działalności artystycznej, jak i organizatorskiej oraz wychowawczej. Instruktor oddziałuje na ludzi w zespole i przez zespół na odbiorców sztuki amatorskiej. Im lepiej pracuje z zespołem, tym efekty ich pracy są większe, a w konsekwencji wpływ na otoczenie jest znaczniejszy. Amator podejmuje pozazawodową działalność, bo jest zafascynowany określoną dziedziną sztuki i pragnie ją uprawiać, by oddziaływać na innych, zjednywać ludzi dla swoich prawd, przekonywać ich i wzruszać. Istotą zespołu artystycznego jest specyficzna więź łącząca ludzi mających podobne zainteresowania. Każdy z nich jednak ma odrębny życiorys, odmienną konstytucję psychofizyczną i różne przygotowanie do uprawiania umiłowanej dziedziny sztuki. Stwarza to trudności w zharmonizowaniu jednostkowych dążeń. Trudności musi pokonać instruktor zespołu, w naszym wypadku (w amatorskiej trupie teatralnej) instruktor — reżyser teatralny. Żeby mógł w pełni sprostać zadaniom, powinien załmponować kierowanym ludziom fachowością i walorami osobowości. Musi być docenioną przez zespół indywidualnością, spełniać rolę przywódcy, by móc zdecydować o kierunkach działania wówczas, kiedy ujawnią się różne zdania o celach i formach inicjowanej pracy. Nie może jednak postępować arbitralnie jak autokrata — powinien przekonać zespół o celowości zarówno podejmowanej problematyki, jak i funkcjonalności proponowanych rozwiązań formalnych. Zapewnia to zgodną pracę na próbach, a w konsekwencji i jednolitość stylistyczną przedstawienia, która w dużej mierze decyduje o artystycznym sukcesie. Za dobór sztuki czy scen do małych form teatralnych odpowiada w całości instruktor, choćby inicjatywa wyszła od zespołu, bo wymowa przedstawienia zależy od niego. Jeżeli jest inaczej — widowisko ma charakter niezdecydowany, widać w nim brak konsekwencji myślowej — robi wrażenie rachitycznego tworu będącego zlepkiem różnych scen. Na czym polega spójność widowiska i jak ją uzyskać?

Wydaje mi się, że warunkiem podstawowym jest świadomość celu, jakiemu miało służyć. Celem tym na pewno nie może być samo zrobienie przedstawienia, nawet przedstawienia na określony temat, dla „obsłużenia” takiej czy innej uroczystości. Musimy jasno zdawać sobie sprawę z tego,

jakie treści pragniemy przez nie wypowiedzieć. Konsekwencją tej świadomości będzie układ materiału (w dramacie: dokonane skróty), dobór środków inscenizacyjnych i aktorskich, dominanty sceniczne. Nie wszystko w widowisku jest jednakowo ważne. Musimy się zdecydować na to, co w nim jest najważniejsze, bo od podkreślenia tego zależy wymowa spektaklu. Żeby jednak te efekty uzyskać, zespół musi wiedzieć czemu mają służyć określone zabiegi reżyserskie i jakie jest miejsce każdego aktorskiego działania w wymowie widowiska. Stąd konieczność dokładnej analizy scenariusza na próbach czytanych i w trakcie prób sytuacyjnych, z wyjaśnieniem celowości każdego układu, gestów, konieczność przedyskutowania reakcji wszystkich znajdujących się na scenie w obliczu sygnalizowanego wydarzenia. Trzeba podać jasno, co kto ma robić i dlaczego — celowe działanie aktora nie tylko jest warunkiem klarowności wymowy danego epizodu, ale ratuje amatora przed myślą o widowni, redukuje treść, nie daje mu czasu na doznanie poczucia osamotnienia, nie pozwala wysłać o tym, że wszyscy na niego patrzą, a on np. nie wie co zrobić z rękami.

Amatorowi brak umiejętności aktorskich i nie zawsze jest w stanie te braki nadrobić pracowitością. Trzeba się z tym liczyć zarówno przy doborze repertuaru, jak i obmyślaniu inscenizacji oraz obsadzaniu ról. Mamy często ciągoty do klasyki i dramatu psychologicznego, co z reguły mści się okrutnie na nieświadomych trudności w pracy przygotowawczej, a także — co gorsza — na efekcie artystycznym widowiska. Rzadko się bowiem zdarza, by amator uniósł ciężar wielkiej roli, wyszedł zwycięsko ze zmagania w tworzeniu kreacji. To wymaga nie tylko dużej wiedzy o człowieku, ale i nieprzeciętnego warsztatu aktorskiego. Przecież tylko nieliczne indywidualności zawodowego teatru kreują wielkie typy, a już zupełnie sporadyczne są kreacje postaci przechodzących oryginalne ewolucje życia wewnętrznego czy biologicznego. Takich wymagań nie ma prawa stawiać instruktor teatralny żadnemu z podopiecznych. Musimy też brać pod uwagę nakład pracy w przygotowaniu roli — opanowanie pamięciowe tekstu i ilość prób; członkowie zespołu mają przecież swoje życie zawodowe i prywatne, zabawa w teatr to margines ich działalności. Ponadto należy się liczyć z niebagatelnym czynnikiem psychologicznym — amator chce szybko wystąpić n scenie, premiery zatem nie można planować na odległy termin. Nie można także dopuścić do zmęczenia, zniechęcenia i znudzenia — żadna zabawa nie znosi nudy, jest zaprzeczeniem jej istoty. Ponadto trzeba myśleć i o mniej więcej jednakowym udziale każdego z członków zespołu w realizacji przedsięwzięcia, by nie dopuścić do gwiazdorstwa, które w ruchu amatorskim jest zjawiskiem jeszcze żałośniejszym niż u profesjonalistów i odbija się ujemnie na atmosferze prób, uniemożliwia harmonijne współzycie członków zespołu, prowadzi do jego rozpadu. Nie mówiąc o zniweczeniu pracy wychowawczej, będącej w końcu, przynajmniej dla mnie, najważniejszym celem przedsięwzięcia. Mamy bowiem w naszej działalności zająć ludzi, wypełnić im wolny czas godziwą rozrywką, wzbogacić ich wiedzę o człowieku i świecie, wdrożyć do współdziałania, rozbudzić wrażliwość i dać możliwość uzyskania satysfakcji z tego, do czego się zaangażowali i czemu poświęcili tyle godzin często znojnej pracy.

Satysfakcja powinna dotyczyć zarówno wykonania indywidualnych zadań aktorskich, czyli dobrego zagrania roli, jak i efektu artystycznego całości — uznania widzów za oryginalność i wysoki poziom artystyczny widowiska. Przedstawienie jednak jest efektem końcowym, wynikiem pracy zespołu, a ważna jest tu i sama praca, charakter spotkań roboczych. Aktywne uczestnictwo w kulturze oznacza przecież i wychowanie w zakresie współzycia, wyrobienie nawyków współpracy, demonstrowanie solidarności w działaniu.

Zespół amatorski ma wielorakie funkcje społeczne — oddziałuje na publiczność i zespół. Odbiorców pracy trupy interesuje efekt artystyczny będący wynikiem zespolonego trudu reżysera, scenografa, aktorów i ekipy technicznej. Oceniają samo przedstawienie jako określony fakt estetyczny i nie obchodzą ich trudności i kłopoty, z którymi grupa wykonawcza musiała się uporać. Instruktor musi sobie z tego zdawać sprawę i zapewnić pozytywną ocenę wyników pracy zespołu, któremu się należy sukces. Reżyser — instruktor ma doprowadzić do dobrego spektaklu i to bez względu na wyszkolenie aktorskie członków zespołu, warunki materialne i możliwości techniczne trupy. Nie może jednak szlifować formy teatralnej w nieskończoność — nie należy przedłużać prób, mnożyć ich ilości, by nie doprowadzić do zniechęcenia i zmęczenia pracą. A nie wolno też zapomnieć o tym, że przygotowania do wystawienia sztuki mają być formą rozrywki, relaksem, jednym ze sposobów godzinego spędzania czasu oraz okazją do oddziaływania dydaktycznego wychowawczego, jakim z natury rzeczy jest działacz kultury. W związku z tym szczególnego znaczenia nabierają: organizacja pracy nad tekstem i dobór repertuaru tak ze względu na zainteresowania wykonawców, jak i na stopień trudności. Musimy się liczyć z potrzebą aktualności problematyki wystawianego utworu, by zainteresować wykonawców głoszonymi poglądami, które w tych okolicznościach stać się mogą ich wyznaniem wiary. Nie sposób także zignorować sprawy uzyskania czytelności tego, co widzowi chcemy ze sceny powiedzieć — stale pamiętamy o sprawności narzędzi, jakimi dysponujemy w procesie komunikacji. Z tych różnorodnych powodów polecałbym do inscenizacji raczej dzieła zaangażowane społecznie, problemowe, niosące konflikty postaw, gdzie najmniej psychologizmu, a ciężar główny dźwiga nie aktor, tylko inscenizator czy reżyser. Działając układami, metaforą, eksponując ruch, symboliczne rekwizyty — łatwiej ukryjemy braki w wykształceniu aktorskim wykonawców. Samo zaś obsadzenie ról musi się dokonywać przy uwzględnieniu cech psychofizycznych aktorów. Jest to ważne i w teatrze profesjonalnym, znamy przecież wiele porażek artystycznych nawet okrzyczanych mistrzów sceny, kiedy grali role niezgodne z ich emploi. W teatrze amatorskim udaje się chyba tylko takie przedstawienie, w którym wykonawcy ról grają siebie. Albo w którym chodzi o uzyskanie efektu humorystycznego przez zderzenie wyglądu zewnętrznego i charakteru osoby występującej — z kontrastową postacią sztuki. I wtedy aktor gra siebie, a efekt komiczny uzyskuje reżyser niejako wzrwał niemu, poza jego intencjami. Potwierdza tę prawdę kariera teatrów poezji w których nie ma psychologizowania, miejsca na aktorskie kreacje, gdzie sukces zależy głównie od dyscypliny myślenia inscenizatora, jego pomysłowości i aktualności problemów sygnalizowanych ze sceny oraz kształtu plastycznego widowiska czy jego materii dźwiękowej. Nie znaczy to jednak wcale, że nie należy dbać o rozwój warsztatu aktorskiego. Musimy stawiać coraz większe wymagania pod tym względem również, choćby dla podsycecia ambicji członków zespołu. Z tego względu na każdej próbie obok ćwiczeń dykcyjnych, oddechowych, i akcentuacyjnych winny się znaleźć i ebiudy sytuacyjne tak wykonywane indywidualnie przez poszczególnych wykonawców (kolejno) jak i „zbiorówki”, sceny, w których każda osoba spełnia inną rolę, a liczy się efekt obrazowy całości. Ćwiczenia te winny obejmować różnorodne momenty wzięte z życia. Przy czym różnorodność musi dotyczyć zarówno tematyki jak i nastrojów. Powinniśmy od każdego wymagać sprawnego zagrania tak sceny humorystycznej (np. niezgrabiasza, któremu wszystko leci z rąk, roztargnionego itp.) jak i tragicznych (np. matka nad kołyską zmarłego dziecka, rozstanie z bliską osobą itp.). Doświadczenia wielu instruktorów potwierdzają celowość takich ćwiczeń polecanych do wykonania każdemu z aktorów przez prowadzącego próbę lub wymyślanych

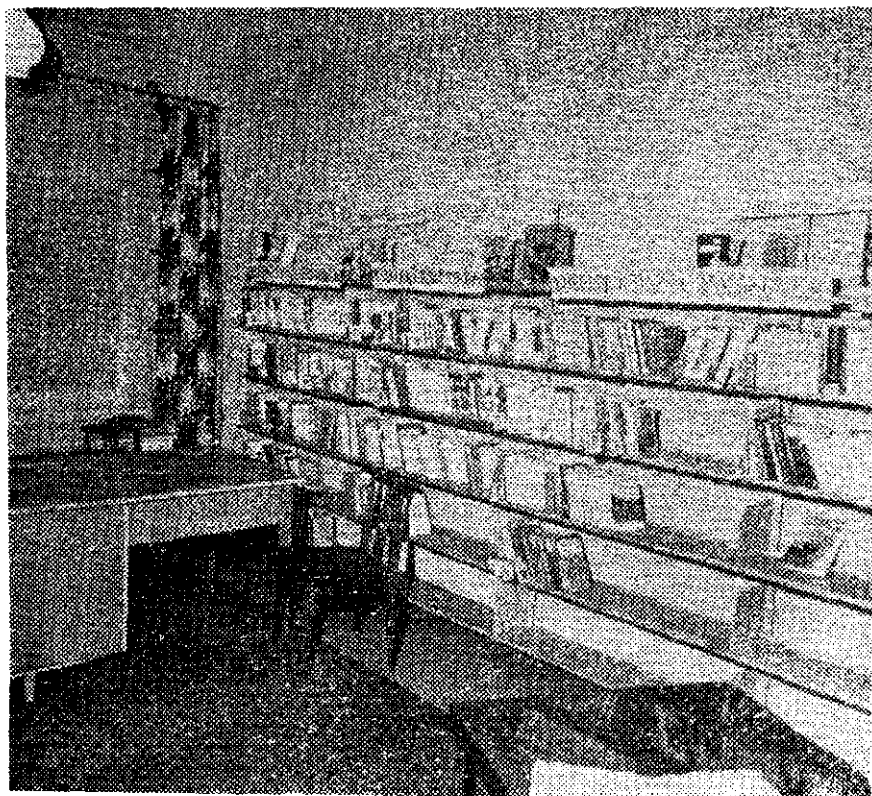
przez nich ad hoc, „zadawanych” sobie nawzajem zadań do wykonania. Ta druga ewentualność nawet bardziej się podoba wykonawcom ze względu na wprowadzony element rywalizacji. Posiada także dodatkowy walor: premiuje i ćwiczy pomysłowość, która jest oceniana wysoko w każdej działalności artystycznej. Ćwiczenia mogą dotyczyć tylko działań pantomimicznych, scen z zaimprovizowanym dialogiem, a także gotowych skeczów. Etiudy sytuacyjne wyrabiają sprawność aktorską, potrzebną do zagrania podobnych scen w przygotowanej inscenizacji, a równocześnie uczą reagowania na zachowanie scenicznego partnera, wyrabiają obycie z widownią i przeciwdziałają często spotykanej tendencji do deklamatorstwa, chęci rychłego wykonania zadania przez „pozbycie się kwestii”, czyli wygłaszania oddzielnych monologów zamiast „kontaktywnego” dialogu. Tak zwane „wzucie się w rolę” to nic innego jak zrozumienie intencji obydwóch stron zaangażowanych w konflikt czy wspólne doznanie bohaterów sztuki i właściwe reagowanie na działanie scenicznego partnera. Potrzebne do tego są przede wszystkim: świadomość własnych zadań aktora w ramach całości teatralnego przedsięwzięcia oraz odpowiedni sposób wytrenowania, czyli sceniczne doświadczenie i podstawowe umiejętności aktorskie. Dojrzałość aktora ma zasadniczy wpływ na przebieg przedsięwzięcia i w dużym stopniu decyduje o efekcie naszej pracy. Chodzi mi jednak o proporcje. Dobry instruktor żąda dużo od aktorów, ale lepszy wymaga najmniej... od siebie. Czego dotyczą te wymagania największe? Zaangażowania w to, co się robi, wiedzy, zdolności reżyserkich i organizatorskich, pomysłowości oraz kultury osobistej. Każda z tych cech jest bardzo ważna. Nie bez przyczyny jednak stawiam na pierwszym miejscu zaangażowanie. Stanowi ono o specyfice artystycznego ruchu amatorów i decyduje o jego sile.

Amatorstwo to tylko inna nazwa miłośnictwa, a w miłości liczą się najbardziej głębokość doznań i trwałość uczuć.

Bibliografia załącznikowa — ważnym źródłem informacji w bibliotekach publicznych

Szybko wzrasta zapotrzebowanie na informację również w mniejszych bibliotekach publicznych. Zaspokojenie tych potrzeb zależy w znacznej mierze od posiadanych materiałów bibliograficznych. Katalogi i kartoteki często już nie wystarczają; trzeba korzystać z tematycznych wykazów literatury. W mniejszych placówkach zbiory podstawowych bibliografii, czy nawet poradników bibliograficznych nie zawsze są kompletne. Warto więc częściej sięgać do bibliografii załącznikowych, których nawet najmniejsza filia posiada kilkaset.

Przypomnijmy definicję: „Bibliografia załącznikowa (kryptobibliografia), spis bibliograficzny dołączony do wydawnictwa lub utworu, zawierający najczęściej wykaz wykorzystanych przez autora źródeł lub lekturę uzupełniającą. Bibliografia załącznikowa może również wykazywać dzieła autora, bądź osoby, której publikacja dotyczy...” (Encyklopedia wiedzy o książce” s. 178—179). Tego rodzaju wykazy literatury znajdują się nie tylko w książkach naukowych, lecz także w wielu publikacjach popularnonaukowych, encyklopediach itp. W pracy Janiny Koblewskiej: „Propaganda i wychowanie (W-wa 1974) zamieszczono na s. 276—279 wykaz obejmujący 54 książki i artykuły. W *Małej encyklopedii ekonomicznej* (W-wa 1974) wiele haseł zakończonych jest spisem publikacji np.: o wskaźnikach produkcji — 2 książki, zaś o analizie ekonomicznej — 6 opracowań. Warto przypomnieć, że do wielu haseł „*Wielkiej encyklopedii powszechnej* (W-wa 1962—1970) również dołączona jest literatura przedmiotu. Artykuły naukowe oraz niektóre popularnonaukowe zawierają także bibliografie załącznikowe, odznaczające się zwykle większą niż w książkach aktualnością np. artykuł Adolfa Kaczunia: *Walka o wyzwolenie powiatu kluczborskiego w 1945 r. Wczoraj, Dzisiaj, Jutro*. 1970 nr 3 s. 11—21 zakończony jest spisem literatury o tej tematyce (1 książka i 5 artykułów). Jest więc — powtórzmy raz jeszcze — w każdej bibliotece, nawet najmniejszej duży zbiór źródeł informacji, które nie zawsze wykorzystywane są w codziennej pracy informacyjnej. Encyklopedie, informatory, monografie służą przeważnie jako źródła informacji rzeczowych, chociaż część z nich posiada także tematyczne wykazy publikacji i może spełniać funkcje przewodnika po literaturze o określonych zagadnieniach. To samo można powiedzieć o wielu książkach popularnonaukowych. Bibliografie załącznikowe posiadają wiele zalet, jedną z nich jest łatwość korzystania, zwłaszcza z wykazów dołączonych do poszczególnych haseł w encyklope-

MiGBP w Kluczborku. Filia w Ligocie Dolnej

diach. Niektóre większe bibliografie załącznikowe, zwłaszcza w publikacjach naukowych, podzielone są na działy, a niektóre na poddziały, co przyspiesza odszukiwanie potrzebnej literatury. Przy wskazywaniu czytelnikowi bibliografii załącznikowej (uczniów i studentów powinniśmy uczyć samodzielnego korzystania ze źródeł informacji) zwracać należy uwagę na aktualność (rok wydania) poszczególnych publikacji. Jest to szczególnie ważne przy kwerendach dotyczących aktualnych zagadnień społecznych czy gospodarczych i in. Wówczas konieczne jest sięgnięcie także do najnowszych źródeł np. „**Nowych Książek**”, czy „**Bibliografii Zawartości Czasopism**”. A oto przykłady posługiwania się bibliografiami załącznikowymi w pracy informacyjnej. Czytelnik gromadzący materiały nt.: „Sprawa polskiej granicy zachodniej na Konferencji Poczdamskiej” po wykorzystaniu książki: „**Dzieje Polski**” (W-wa 1975), prosi o wskazanie dalszych pozycji. Wówczas proponujemy przejrzanie spisu literatury (znajdującego się w końcowej części tej publikacji, w którym znaleźć można kilka opracowań m. in. E. Męclewskiego: **Powrót Polski nad Odrę, Nysę Łużycką i Bałtyk** (W-wa 1969). Uczeń poszukujący informacji o organizacjach młodzieżowych w PRL zapoznał się z wydawnictwem: **Polska. Zarys encyklopedycznych**. (W-wa 1974), chciałby jednak przeczytać coś więcej na ten temat. Wskazujemy mu wykaz literatury w tej książce (s. 295), obejmujący m. in. pracę: **Partia — młodzież. Wybór dokumentów**. (W-wa 1974). Historyk-amator, który chce poznać dzieje ruchu oporu na Śląsku przeczytał książkę Kazimierza Popiołka: **Historia Śląska od pradziejów do 1945 roku** (Katowice 1972). Na podstawie obszernej bibliografii załącznikowej zamieszczonej na końcu tej publikacji (kilkadziesiąt pozycji) czytelnik dowiadyuje się, jakie są wydawnictwa na ten temat; m. in.: **Śląsk i Zagłębie w walce z okupantem hitlerowskim 1939—1945**. (Katowice 1964). Bibliofilowi poszukującemu informacji o polskich ekslibrisach w **Encyklopedii wiedzy o książce** (Wrocław 1971), proponujemy przeczytanie wydawnictw, których spis znajduje się w końcowej części hasła „ekslibris” (s. 655) np.: Ryszkiewicz.: **Ekslibris polski**. (W-wa 1959). Słuchacz studium ekonomicznego przygotowujący pracę pisemną o manufakturach może dowiedzieć się z **Małej encyklopedii ekonomicznej**, jakie są książki na ten temat (s. 435) m. in.: Kula. **W Szkice o manufakturach w Polsce w XVIII wieku**. (W-wa 1958).

Przytoczone fakty i przykłady świadczą dobitnie o dużej przydatności bibliografii załącznikowych — w działalności informacyjnej zarówno dużej biblioteki, jak i filii. Sprawą najważniejszą jest to, aby pracując z czytelnikiem, udzielając mu porad i informacji — pamiętać, znać i wykorzystywać w codziennej pracy spisy literatury „ukryte” na ostatnich stronach książek popularnonaukowych, czy w gąszczu hasel encyklopedycznych. Ważną rolę w tej dziedzinie odgrywa kadra instruktorska oraz kierownicy miejskich i gminnych bibliotek publicznych. Problemy te powinny być bowiem szerzej i wszechstronnie uwzględniane w działalności szkoleniowej i instruktorskiej.

Z warsztatów badawczych pracowników Instytutu Śląskiego w Opolu

W roku 1977 przypada dwudziesta rocznica pierwszego Walnego Zebrania członków — założycieli Instytutu Śląskiego, które odbyło się 9 maja 1957 roku. Podstawowe dane dotyczące organizacyjnego rozwoju jednej z najbardziej prężnych naukowych placówek regionu zawiera opracowanie Józefa Kokota pt. „Instytut Śląski. Instytut Naukowo-Badawczy 1957—1972”, Opole 1972 r. oraz wkładka do miesięcznika „Opole” (1975 nr 1) pt. „Opolskie środowisko naukowe” przygotowana przez Manfreda Kutymę, Augusta Leśnika i Wiesława Malickiego. Miarodajnym źródłem informacji o sprawach bieżących i życiu naukowym Instytutu jest ukazujący się regularnie „Biuletyn Informacyjny”.

Instytut Śląski kierowany przez dyr. doc. dra Bolesława Reintera — nie jest placówką wąsko wyspecjalizowaną, lecz podejmuje bogaty zestaw problemów, ujętych w siedem zasadniczych bloków zagadnieniowych, odpowiadających profilom siedmiu zakładów, które z kolei dzielą się na pracownie obejmujące bardziej specjalistyczny, węższy zakres problematyki badawczej, wyznaczony założeniami programowymi i fachowym przygotowaniem kadry naukowej.

Zestawienie niniejsze ma dostarczyć maksimum informacji o indywidualnych warsztatach badawczych pracowników naukowych Instytutu, bo jakkolwiek w wielu wypadkach kontakt ich z szerszymi środowiskami miał już niejednokrotnie miejsce, to jednak brak wyczerpującego i możliwie pełnego zestawu propozycji mógł stanowić przeszkodę w pełniejszym popularyzowaniu ich dorobku naukowego. Dla przejrzystości relacji wykaz imienny jak i towarzysząca poszczególnym nazwiskom tematyka będzie odpowiadać podziałowi na zakłady. W niektórych przypadkach tematyka jest pozornie miespójna z profesjonalnym nurtem działalności lub wynika z pozawarsztatowych, hobbystycznych lub innych zainteresowań naukowców.

I. ZAKŁAD HISTORII — kier. doc. dr hab. Franciszek Hawranek; zastępcą kier. dr Zbigniew Kowalski.

1. Doc. dr hab. Franciszek Hawranek

- a) Współpraca KPP i KPD w okresie międzywojennym;
- b) Ruch robotniczy na Górnym Śląsku w latach 1890—1914.

2. Dr Zbigniew Kowalski

- a) Geneza Polski Ludowej;
- b) Polska granica zachodnia.

3. Dr Wiesław Lesiuk

- a) Polskie życie narodowe na Śląsku Opolskim w latach 1918—1939;
- b) Tradycje walk klasowych na Śląsku Opolskim w okresie 1918—1945.

4. Dr Czesław Nowiński

- a) Rola klubów kulturalnych na wsi;
- b) Odbudowa i rozbudowa rolnictwa opolskiego w latach 1945—1975.

5. Dr Damian Tomczyk

- a) Wyzwolenie Śląska Opolskiego w roku 1945;
- b) Rzemiosło cechowe miast Śląska Opolskiego.

6. Dr Stanisław Senft

- a) Jeńcy wojenni i robotnicy przymusowi na Śląsku podczas II wojny światowej;
- b) Plebiscyt i powstania śląskie.

7. Mgr Aleksander Kwiatek

- a) Okres powstań i plebiscytu na Górnym Śląsku 1918—1921;
- b) Wybrane zagadnienia z zakresu kwestii narodowej na Górnym Śląsku do 1945 roku.

8. Mgr Jan Meissner

Tradycje walk o narodowe i społeczne wyzwolenie Śląska Opolskiego w XIX i XX wieku.

II. ZAKŁAD STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH — kier. dr Józef Wendt; zastępca kier. dr Waldemar Sznajder.

1. Dr Józef Wendt

Problemy międzynarodowego ruchu komunistycznego.

2. Doc. dr Józef Byczkowski

- a) Współczesne problemy Polonii (Polaków za granicą) w Europie;
- b) Problemy narodowościowe w Europie zachodniej.

3. Dr Janusz Sawczuk

Współpraca polityczna państwa zachodnioniemieckiego.

4. Mgr Krystyna Górak

Problemy zatrudnienia i praca zawodowa kobiet w RFN.

5. Mgr Stanisław Wajda

Sprawa interpretacji aktu końcowego KBWE.

III. ZAKŁAD KULTURY WSPÓŁCZESNEJ — kier. doc. dr Bolesław Reiner; zast. kierownika dr Joachim Glensk.

1. Doc. dr Zbyszko Bednorz

- a) Dzieje literatury polskiej na Śląsku; kontakty kulturalne Śląska z Macierzą;

- b) Bez „Orbisu” w świat (o XIX-wiecznych relacjach Ślązaków z bliskich i dalekich podróży).

2. Dr Joachim Glensk

- a) Dzieje prasy polskiej na Górnym Śląsku do roku 1939;
b) Kontakty wybitnych polskich pozytywistów (H. Sienkiewicza, B. Prusa, A. Świętochowskiego) z regionem śląskim;
c) Amatorski ruch filmowy na Opolszczyźnie.

3. Dr Otylia Słomczyńska

Książka polska w XIX wieku w Opolu (jej produkcja, autorzy, szata typograficzna).

4. Dr Stanisława Sochańska

- a) Kontakty kulturalne i naukowe polsko-czeskie na przełomie XIX i XX wieku;
b) W. Nehring — pedagog i naukowiec.

5. Mgr Teresa Konieczna

Czasopisma popularnonaukowe Opolszczyzny.

6. Mgr Andrzej Larysz

Wybrane zagadnienia z historii języka polskiego na Śląsku (zabytki językowe, starodruki, gramatyka, słowniki itp).

7. Mgr Rafał Sil

- a) Związki współczesnej prozy polskiej z „nową powieścią” francuską (M. Butor, A. R. Grillet — J. Andrzejewski, T. Konwicki, A. Bonarski);
b) Bohater marginesu społecznego w literaturze polskiej XXX-lecia na przykładzie twórczości L. Tyrmanda, M. Hiaski, M. Nowakowskiego, J. Głowackiego, I. Iredyńskiego;
c) Rzut oka na współczesną prozę iberoamerykańską.

8. Mgr Krystyna Zagórska-Nessel

- a) Środowisko naukowe Opolszczyzny;
b) Współczesna prasa województwa opolskiego;
c) Organizacja partyjna w środowisku wielkoprzemysłowym.

9. Maria Krause

- a) Wpływ kultury na kształtowanie postaw;
b) Metodyka działalności kulturalno-oświatowej;
c) Starożytne Indie — obyczaje rodzinne.

**IV. ZAKŁAD BADAŃ EKONOMICZNYCH — kier. dr Zenon Baranowski;
zast. kier. dr Stanisław Pajączkowski.**

1. Dr hab. Józef Makowiecki

Problemy rozwoju rolnictwa w województwie opolskim.

2. Dr Zenon Baranowski

- a) Znaczenie rolnictwa dla gospodarki narodowej;
b) Rozwój sektora spółdzielczego w opolskim rolnictwie w latach 1960—1975.

3. Dr Adolf Kühnemann

Aktualne i perspektywiczne problemy konsumpcji w Polsce.

4. **Dr Stanisław Pajęczkowski**
 - a) Spółdzielczość pracy na Śląsku Opolskim;
 - b) Jakość usług i ich struktura w województwie opolskim;
 - c) Oświata młodzieży pozaszkolnej i dorosłych w krajach skandynawskich.
5. **Mgr Maria Sadecka**
 - a) Rozwój rzemiosła w regionie opolskim w XXX-leciu PRL;
 - b) Rozwój spółdzielczości w regionie opolskim.
6. **Mgr Maria Sokołowska**
System informacji w przedsiębiorstwie i jego rola w procesie gospodarowania.
7. **Mgr inż. Marian Wójcik**
 - a) Uprawa i pielęgnacja kwiatów i innych roślin w warunkach domowych;
 - b) Ekonomiczne podstawy zakładania sadów w gospodarstwie rodzinnym;
 - c) Praktyczne uwagi nad organizacją ogródka działkowego.
8. **Mgr Wiesław Zatoka**
Rola systemu informacji w zarządzaniu przedsiębiorstwem.

V. **ZAKŁAD OŚWIATY I WYCHOWANIA — kier. prof. dr hab. Teodor Musioł; zast. kier. doc. dr Manfred Kutyma.**

1. **Prof. dr hab. Teodor Musioł**
 - a) Z dziejów szkolnictwa polskiego na Śląsku do roku 1939;
 - b) Ruch oporu w niemieckich obozach koncentracyjnych.
2. **Doc. dr Manfred Kutyma**
 - a) Aspiracje oświatowe młodzieży a modernizacja oświaty w skali kraju, regionu, gminy;
 - b) Rewolucja naukowo-techniczna a problem integracji działań oświatowo-wychowawczych.
3. **Dr Czesława Glensk**
 - a) Opolskie teatry zawodowe w XXX-leciu PRL;
 - b) Amatorskie zespoły teatralne Opolszczyzny w latach 1945—1975;
 - c) Współczesne pamiętnikarstwo jako wyraz awansu kulturalnego środowisk robotniczych i wiejskich.
4. **Mgr Grażyna Kwiatkowska**
Oświata rolnicza na Opolszczyźnie w XXX-leciu PRL.
5. **Mgr Wiesław Malicki**
Losy absolwentów WSP w Opolu a wykorzystanie kadr kwalifikowanych.

VI. **ZAKŁAD SOCJOLOGII I DEMOGRAFII — kierownik doc. dr hab. Robert Rauziński; zast. kier. mgr Andrzej Pasierbiński.**

1. **Doc. dr hab. Robert Rauziński**
 - a) Problemy demograficzne wsi opolskiej;
 - b) Od Kairu do Samarkandy (relacja z podróży).

2. Doc. dr hab. Władysław Jacher

- a) Socjologia a stosunki międzyludzkie;
- b) Wzory społeczno-kulturowe mieszkańców Nadodrza.

**VII. ZAKŁAD NAUKOWO-BADAWCZY KOMISJI ODRY — kierownik
dr Jan Tkocz; zast. kier. mgr Jerzy Falkiewicz.**

1. Dr Jan Tkocz

Odra szansą Nadodrza.

Cz. G.

Uwaga:

Zamówienia na prelekcje pracowników naukowych IS podane w wykazie biblioteki mogą składać w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej, Dział Instrukcyjno-Metodyczny.

Wysokość honorariów reguluje Zarządzenie MKiSz nr 29 z dnia 13 marca 1970 r. (Zbiór przepisów prawnych dla bibliotek publicznych. Warszawa 1974).

PRASA WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

(WYKAZ AKTUALNYCH GAZET I CZASOPISM)

I

Wzrastająca ciągle rola prasy jako jednego ze środków masowego przekazu (obok radia i telewizji), wpływającego na rozwój świadomości socjalistycznej społeczeństwa, skłania do zaprezentowania możliwie pełnego rejestru tytułów pism ukazujących się na terenie województwa opolskiego po dokonanych 1 lipca 1975 roku nowym podziale administracyjnym Polski na 49 województw. W niniejszym zestawieniu przedstawiono gazety i czasopisma według kryteriów zasięgu i częstotliwości.

II

Wyzwolenie kraju spod okupacji hitlerowskiej oraz ogłoszenie w Chełmie 22 lipca 1944 „Manifestu PKWN” — dały początek prawnemu istnieniu prasy polskiej o nowym charakterze — prasy socjalistycznej. Rozwój powojennej prasy Śląska Opolskiego nastąpił na tle zjawisk charakterystycznych dla rozwoju całej prasy polskiej; tworzeniu się nowej prasy w początkach ludowej państwowości towarzyszyło powstawanie i zanikanie tytułów. Tak było na przykład z pierwszym powojennym pismem, tygodnikiem zatytułowanym „Głos Prudnika”. Wydawany przez Powiatowy Komitet Osadniczy w Prudniku ukazywał się od 23 grudnia 1945 r. do maja 1946 r. Podobny los spotkał pierwszą powojenną gazetę Opola — „Nowiny Opolskie”. Gazeta ukazywała się od 30 czerwca 1946 r. do stycznia 1950. Brak pisma codziennego starano się zrekomensować utworzeniem w 1949 r. w Opolu Oddziału „Dziennika Zachodniego” oraz Oddziału Wojewódzkiego Polskiej Agencji Prasowej (1. III. 1950 r.). Niemniej na pierwsze i jedyne dotychczas pismo codzienne — z prawdziwego zdarzenia, musiano czekać do nocy sylwestrowej z roku 1951 na 1952. Powstało ono na bazie katowickiej „Trybuny Robotniczej”, wydającej od 1948 r. dwie mutacje: opolską i nysko-prudnicką, a od lipca 1950 r. posiadającej własny oddział w Opolu. Pismo zatytułowano „Trybuna Opolska”. W latach 1954 — 1956 wydawano w nakładach od 4 000 do 10 000 egzemplarzy organy Powiatowych Komitetów Frontu Narodowego: „Głos Ziemi Strzeleckiej”, „Echo Grodkowa”, „Trybunę Niemodlińską”, „Nowiny Nyskie”, „Głos Ziemi Raciborskiej”, „Trybunę Głubczycką”, „Życie Ziemi Oleskiej”, „Głos Opolskie”, „Głos Kozielski” „Głos Kluczborski”, „Wiadomości Brzeskie”

i „Trybunę Niemodlińską”. Prasa naszego województwa wzbogaciła się w tych latach jeszcze o dwa nowe, krańcowo różne czasopisma — tygodnik PAX-u „Katolik” (1954) i organ Zarządu Wojewódzkiego ZMP „W marszu”. Żywotność tego drugiego była bardzo krótka, nie przekraczająca roku od momentu ukazania się w marcu 1956 r.

Przełom październikowy stworzył nową szansę prasie polskiej. Na Opolszczyźnie w połowie lat sześćdziesiątych ustabilizowały się środowiska twórcze, stwarzając tym samym możliwość intensywniejszego rozwoju prasy, a zwłaszcza powstania czasopism społeczno-kulturalnych i naukowych. Serię tego typu wydawnictw niefortunnie rozpoczął miesięcznik, a od drugiego numeru, dwumiesięcznik, „Odra” wydawany przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. Ukazywał się od połowy lipca do 31 grudnia 1957 r. Rolę pisma społeczno-kulturalnego musiał z konieczności spełniać magazyn tygodniowy pt. „Niedziela” powstały (5. IV. 1958) z przekształcenia „Głosów z nad Odry”, dodatku „Trybuny Opolskiej”, założonego 10 stycznia 1953 r. Magazyn sobotnio — niedzielny pełnił tę funkcję do chwili założenia miesięcznika „Opole”, a więc do 15 maja 1970 r.

Bezprzecznym przełomowym wydarzeniem w organizowaniu środowiska naukowego Opola było reaktywowanie Instytutu Śląskiego w 1957 r; konsekwencją tego faktu stało się wydawnictwo naukowe — nowa seria „Studiów Śląskich” (od 1958). Pisma o charakterze naukowym wydawały placówki naukowo-badawcze, wyższa uczelnia oraz towarzystwa naukowe. Zwrócenia uwagi wymaga fakt, iż aktualnie na ogólną liczbę 33 czasopism opolskich — 17 przypada na pisma o charakterze naukowym bądź popularnonaukowym.

Niniejsza informacja nie byłaby wystarczająca, gdyby nie uwzględniała czasopism zakładowych, będących organem samorządów robotniczych dużych zakładów przemysłowych naszego województwa. Pisma zakładowe wywodząc się w zasadzie z gazetek zakładowych, powstawały w specyficznych warunkach społeczno-gospodarczych kraju; dynamiczny ich rozwój nastąpił w latach pięćdziesiątych, a szczególnie w latach realizacji planu 6-letniego. Wśród 10 gazet zakładowych wychodzących obecnie na Opolszczyźnie czołowe miejsce zajmuje „Trybuna Kędzierzyńskich Azotów”, która w maju 1972 r. otrzymała I nagrodę w kategorii prasy zakładowej w dorocznym konkursie o nagrodę prasową CRZZ.

W opracowanym wykazie nie uwzględnia się periodyków mających charakter biuletynów wewnętrznych, niemniej można zasygnalizować, że na terenie województwa ukazywało się i nadal ukazuje wiele tego typu wydawnictw, z których dla przykładu można wymienić: „Biuletyn Informacyjny” Instytutu Śląskiego w Opolu (od 1968), „Informacje Weteranaryjne” Wojewódzkiego Zakładu Weteranaryjnego (od 1975), „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” (od 1945).

LITERATURA

1. Glensk Joachim: **Bibliografia opracowań prasy śląskiej t. 2.: 1945 — 1975.** Opole 1976.
2. Glensk Joachim: **Prasa opolska.** W: 25 lat prasy na Ziemiach Zachodnich i Północnych”. Kraków 1972 s. 15 — 36.
3. Hajduk Ryszard: **Opolskie środowisko literackie.** Opole 1961. s. 6 — 11.

III

1. TRYBUNA ODRZAŃSKA

Założona 1. I. 1952 pod nazwą „Trybuna Opolska”; organ KW PZPR.

Nakład — 104 090 egz.

Od 1. VII. 1975 „Trybuna Odrzańska”, dziennik PZPR.

Nakład — 140 — 150 000 egz.

Red. nac. Włodzimierz Kosiński.

Mutacje: miejska (z najbliższymi okolicami) i terenowa.

Dodatki: „Głos nad Odry” (10. I 1953 — 5. IV. 1958), „Niedziela”

(5. IV 1958 — 15. V. 1970), „Nasza Wieś” (od 15. XI 1964).

Magazyny: środowy (od 17. III 1976); nakład: 146 960 egz.

sobotnio-niedzielnym (od 11. XII 1971); nakład: 179 776 egz.

Literatura:

1. Glensk Joachim: Rola „Trybuny Opolskiej” w rozwoju kultury i oświaty na Opolszczyźnie. W: „Studia Śląskie” T. 16: 1969 s. 333 — 380.

2. Hajduk Ryszard: Od „Nowin” do „Trybuny”. Z notatnika opolskiego redaktora. Katowice 1970 „Śląsk”.

2. OPOLE

Podtytuł: Miesięcznik społeczno-kulturalny.

Założone 15 maja 1970 r.

Nakład — 7 000 egz.

Red. nac. Jan Goczoł.

Pismo aktywnie włącza się w sprawy Opolszczyzny, a zwłaszcza w sprawy rozwoju społeczno-kulturalnego regionu.

Literatura

1. Jankowerny Wojciech: Regionalne i współczesne. „Tygodnik Kulturalny” R. 19: 1975 nr 8.

2. Starz: Jubileusz mimo woli. „Opole” R. 6: 1975.

3. KWARTALNIK OPOLSKI

Organ Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Opolu

Założony 5. III. 1955; Organ WSP w Opolu.

Red. nac. Stanisław Rospond.

Nakład — 5 000 egz.

1956 (24. VII) — organ OTPN.

1961 — wyd. „Zeszyty Przyrodnicze”

Red. nac. Stanisław Rospond.

Nakład — 850 egz.

Regionalne pismo popularnonaukowe, najstarsze na terenie województwa.

Literatura

1. Glensk Joachim: Dwadzieścia lat „Kwartalnika Opolskiego” (Zamierzenia i dokonania). „Kwartalnik Opolski” R. 21: 1975 nr 2 s. 28 — 48.

2. Kolbuszewski Stanisław: Od redakcji. „Kwartalnik Opolski” R. 9. 1963 nr 1. s. 3 — 5.

4. STUDIA ŚLĄSKIE

Organ Instytutu Śląskiego w Opolu; półrocznik.

Realizowane jako seria nowa w 1958.

Red. Seweryn Wyślouch.

Nakład — 1 000 egz.

W latach 1958 — 1975 redagowane przez Józefa Kokota.

Od 1976 red. nac. — Karol Jonca.

Nakład — 600 egz.

Wydawnictwo naukowe prac badawczych nad historycznymi i współczesnymi problemami Śląska (Historia, etnografia, zagadnienia gospodarcze, społeczno-polityczne, językoznawstwo, literatura, biblioteki, czytelnictwo, czasopiśmiennictwo).

Literatura

1. Wyglenda Ewa: Bibliografia zawartości „Studiów Śląskich” T. 1: 1958 — T. 20: 1971 „Studia Śląskie” T. 21: 1972 s. 587 — 599.

5. KWARTALNIK NAUCZYCIELA OPOLSKIEGO

Organ Zarządu Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego w Opolu:

Założony w 1958 pt. „Biuletyn” ZO ZNP w Opolu.

Red. nac. Stanisław Łukowski.

Nakład — 3 000 egz.

1962 — „Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego”.

Nakład — 1 500 egz.

Pismo o charakterze społeczno-dydaktycznym, ukazujące możliwości naukowe, wychowawcze i dydaktyczne opolskich nauczycieli, naukowo dokumentujące prowadzoną na Opolszczyźnie pracę szkolną.

Literatura:

1. A. R. Kronika „Kwartalnika Nauczyciela Opolskiego (cz. 1 za lata 1958 — 1968) „Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego” 1974 nr 1 s. 123 — 141.
2. Jakubowski Jan, Raczuń Adolf: Bibliografia zawartości „Kwartalnika Nauczyciela Opolskiego” za lata 1959 — 1968. „Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego” 1968 nr 7 s. 3.

6. WCZORAJ, DZISIAJ, JUTRO

Organ Opolskiego Towarzystwa Kulturalno-Oświatowego; kwartalnik.

Założony w 1967; organ Wydziału Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich, Rady Towarzystw Regionalnych (do 1971).

Red. prow. Franciszek Hawranek.

Nakład — 530 egz.

Od 1976 organ OTKO i Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego.

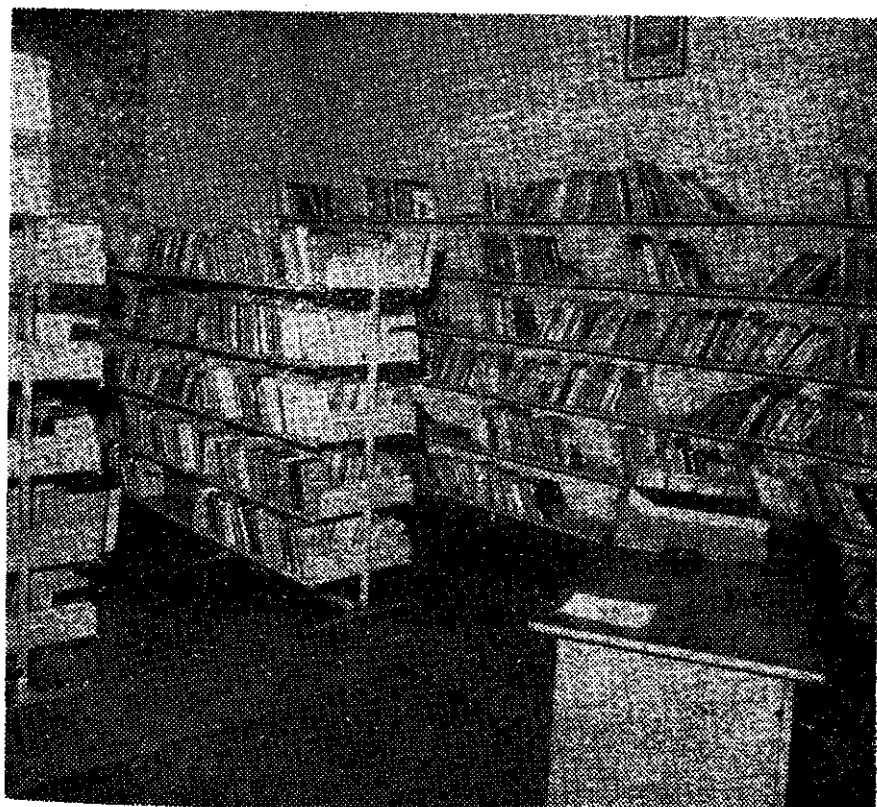
Przew. Kol. Red. Franciszek Adamiec.

Nakład — 800 egz.

Kwartalnik prezentuje bogaty materiał kulturalno-oświatowy o regionie Śląska Opolskiego.

Literatura:

1. Klimczyk Józef: Opolski kwartalnik ruchu regionalnego. „Kwartalnik Opolski” R. 20 1974 nr 4 s. 88 — 92.

GBP w Komprachcicach

2. Mroczkowska Agnieszka: Spis zawartości „Wczoraj, Dzisiaj, Jutro” R. 1: 1967 — R. 6: 1972, nr 3 s. I — XX.

7. POMAGAMY SOBIE W PRACY

Organ Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smolki w Opolu.

Założony w 1956; kwartalnik (początkowo dwumiesięcznik).

Od 1962 dwa zespoły redakcyjne: z Katowic i Opola.

1975 (nr 3-4) — „Kwartalnik Instrukcyjno-Metodyczny”; podtytuł: „Pomagamy Sobie w Pracy”; półrocznik.

Przew. Kol. Red. Ireneusz Chudy.

Nakład — 500 egz.

Pismo o charakterze periodyka zawodowego adresowane do kadr bibliotek naszego regionu.

Literatura:

1. Kościów Janina: Działalność wydawnicza W i MBP im. Emanuela Smolki w Opolu na przestrzeni 25 lat. W: „Pomagamy Sobie w Pracy” R. 20 nr 2 1975 s. 26 — 33.

2. (Maślanka Julian) (jm): O pierwszych gazetach na Ziemiach Odzyskanych. (Uwagi i materiały). Zeszyty Prasoznawcze R. 6: 1965 nr 3 s. 58 — 62.

8. OPOLSKIE ROCZNIKI EKONOMICZNE

Organ Opolskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Założone w 1968.

Red. nauk. Janusz Kroszel.

Nakład — 300 egz.

Wydawnictwo ciągle poświęcone problematyce społeczno-gospodarczej Opolszczyzny.

9. STUDIA SPOŁECZNO-EKONOMICZNE

Seria wydawnicza Instytutu Śląskiego; ukazują się nieregularnie.

1968 — wyd. pierwszego numeru pt. „Zagadnienia osadnicze i demograficzne” pod red. Roberta Rauzińskiego.

Od 1971 (T. 2) red. Janusz Kroszel.

Nakład — 400 egz.

Pismo o charakterze badawczo-metodycznym, omawiające badania z zakresu spraw społeczno-gospodarczych naszego województwa.

10. PRZEGLĄD STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH

Podtytuł: „Biuletyn Naukowy Zakładu Stosunków Międzynarodowych”.

Organ Zakładu Stosunków Międzynarodowych Instytutu Śląskiego w Opolu; dwumiesięcznik.

1967 — „Biuletyn Niemcoznawczy” (kontynuacja serii autorskiej z lat 1959 — 1962); ukazuje się nieregularnie.

Red. nauk. Józef Kokot.

Nakład — 200 egz.

1968 — dwumiesięcznik.

1972 — „Biuletyn Naukowy Zakładu Stosunków Międzynarodowych”.

Nakład — 220 egz.

1974 — „Przegląd Stosunków Międzynarodowych”.

Nakład — 1000 egz.

Naukowe pismo pogłębiające kulturę polityczną kręgu osób zainteresowanych stosunkami międzynarodowymi.

11. KLASA ROBOTNICZA NA ŚLĄSKU

Seria wydawnicza Instytutu Śląskiego w Opolu; rocznik.

Przew. Kol. Red. Franciszek Hawranek.

Założony w 1975 (reaktywowanie „Zeszytów Naukowych. Ruch Robotniczy na Śląsku Opolskim” wydawanych wspólnie z Wydziałem Propagandy i Agitacji KW PZPR w l. 1966 — 1973).

Nakład — 1 500 egz.

Problematyka badawcza pisma obejmuje zagadnienia genezy i rozwoju klasy robotniczej oraz ruchu robotniczego na Śląsku.

12. ZESZYTY ODRZAŃSKIE

Organ Zakładu Naukowo-Badawczego Komisji Odry Instytutu Śląskiego w Opolu; ukazują się nieregularnie.

Wyd. w 1976 (nr 1) pt. „Transport i gospodarka wodna na Odrze” nowa seria „Zeszytów Odrzańskich” Komisji Odry przy TRZZ ukazujących się do 1971).

Przew. Kol. Red. Jan Tkocz.

Nakład — 400 egz.

Pismo służące aktualnym problemom zagospodarowania Odry.

13. ROCZNIK STATYSTYCZNY WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Organ Urzędu Statystycznego w Opolu.

Wyd. od 1958.

Przew. Zesp. Red. Jerzy Balarzyn.

Nakład — 1 000 egz.

Informacje liczbowe o zjawiskach społeczno-gospodarczo-kulturalnych Opolszczyzny za rok poprzedzający datę wydania.

14. OPOLSKI ROCZNIK MUZEALNY

Organ Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu.

Wyd. od 1963; nakład — 350 egz.

Red. Franciszek Adamiec.

Nakład — 800 egz.

Rocznik upowszechnia i popularyzuje wyniki prac badawczych prowadzonych przez muzea naszego województwa oraz współpracujące z nimi osoby i instytucje naukowe.

Literatura:

1. Chruściński Tadeusz: „Opolski Rocznik Muzealny”. „Wczoraj, Dzisiaj, Jutro” R. 2: 1968 nr 4 s. 83 — 88.

15. KALENDARZ OPOLSKI

Organ Opolskiego

Towarzystwa

Kulturalno-Oświatowego

w Opolu; rocznik.

Założony w 1959 — organ TRZZ (do 1971).

Red. Prow. Franciszek Adamiec.

Nakład — 10 000 egz.

Wydawnictwo o dużym zasięgu tematycznym. Popularyzuje Opolszczyznę w aspekcie przemian politycznych, społecznych i gospodarczych kraju.

Literatura:

1. Wyglenda Ewa: Indeks zawartości 15 roczników „Kalendarza Opolskiego” (1959 — 1973). Opole 1973.

16. ZESZYTY NAUKOWE WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ w Opolu

Organ WSP; ukazują się nieregularnie.

Od 1956 — Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Pedagogika. Matematyka.

Specjalistyczne publikacje naukowe pracowników poszczególnych Instytutów.

17. MATERIAŁY I STUDIA OPOLSKIE

1958 — „Biuletyn” Rady Naukowo-Ekonomicznej przy Prezydium WRN w Opolu.

1959 — 1964 — „Biuletyn Informacyjny” Rady Nauk.-Ekon. przy Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego w Opolu i PTE; 2 razy w roku.

1965 — 1968 (do nr 17) — organ Rady Nauk.-Ekon. przy WKPG w Opolu.

1968 (nr 18) — Organ Rady Naukowej przy Prezydium WRN w Opolu.

1974 (nr 31) — Organ Rady Naukowej Wojewody Opolskiego; 3 razy w roku.

Nakład — 250 egz.

Przew. Kom. Red. Ludwik Straszewicz.

Publikowanie prac o charakterze studialno-ekspertyzowym naukowców z Opolszczyzny oraz sąsiednich ośrodków.

18. PRZEGLĄD INFORMACJI

Organ Wojewódzkiego Ośrodka Informacji Naukowej, Technicznej, Ekonomicznej w Opolu; miesięcznik (od nr 4 1974).

Założony w 1974 (V); dwumiesięcznik (do nr 3 1974).

Nakład — 950 egz.

Pismo upowszechnia najnowszą problematykę społeczno-polityczną, gospodarczą, techniczną i kulturalną woj. opolskiego, skierowane do aktywu społeczno-gospodarczego.

19. ZESZYTY PRZYRODNICZE. KWARTALNIK OPOLSKI.

Organ Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk; rocznik.

Wyd. od 1961.

Red. Eugeniusz Kuźniewski.

Nakład — 270 egz.

Prezentowanie prac członków Wydziału Przyrodniczego OTPN.

20. STUDIA -- TEOLOGICZNO-HISTORYCZNE

Organ Diecezji Opolskiej; ukazują się nieregularnie.
Założone w 1968 pt. „Rocznik Teologiczny Śląska Opolskiego”.
Nakład — 1 000 egz.
1973 — „Studia Teologiczno-Historyczne”; rocznik.
Red. ks. Kazimierz Dola.
Problematyka „Studiów” obejmuje historyczne i współczesne dzieje Kościoła.

21. WROCLAWSKI TYGODNIK KATOLIKÓW — KATOLIK

Organ PAX-u.
1952 (X) — „Słowo na Śląsku”; niedzielny dodatek warszawskiego „Słowa Powszechnego”.
Red. nacz. Zb. Bednorz.
Nakład — 15 000 egz.
1971 (IX) — 1975 — wkładka pt. „Katolik” do „WTK”.
1975 — „Wrocławski Tygodnik Katolików — Katolik” na terenie opolsko-katowickim.
Red. nacz. Jan Werner.
Pismo traktujące o sprawach historycznych i współczesnych Śląska.

Literatura:

1. 400 (numer WTK). „Wrocławski Tygodnik Katolików” 1961 nr 20 s. 2.

22. WIADOMOŚCI ROLNICZE

Organ Wojewódzkiego Ośrodka Postępu Rolniczego w Łosiuwie i Smitowicach; ukazują się nieregularnie.
1969 — „Opolskie Wiadomości Rolnicze”; organ Rejonowego Rolniczego Zakładu Doświadczalnego w Łosiuwie.
1975 — „Wiadomości Rolnicze”.
Przew. Red. Jan Purta.
Nakład — 15 000 egz.
Omawianie problemów związanych z rozwojem gospodarki rolnej. poszczególne zeszyty są monotematyczne, np. zeszyt z 1976 dotyczy gospodarki na trwałych użytkach zielonych Polski Południowej.

23. INFORMACJE ROLNICZE

Organ Wojewódzkiego Ośrodka Postępu Rolniczego w Łosiuwie i Smitowicach; kwartalnik.
1972 — pierwszy nr pt. „Wiosna” (tytuły poszczególnych nrów wg pór roku); organ Rolniczych Rejonowych Zakładów Doświadczalnych w Łosiuwie i Smitowicach.
Przew. Rady Progr. Piotr Lipa.
Nakład — 2 000 egz.
Kwartalnik ma na celu wdrażanie i upowszechnianie postępu rolniczego wśród kadry inżynieryjno-technicznej i rolników.

24. OPOLSKI INFORMATOR KULTURALNY I SPORTOWY

Organ Wydziału Kultury Urzędu Miejskiego w Opolu; miesięcznik.

Założony — 1973 (I. I).
Nakład — 1 500 egz.
Periodyk o charakterze informacyjnym.

PRASA ZAKŁADOWA

25. TRYBUNA KĘDZIERZYŃSKICH „AZOTÓW”

Organ SR Zakładów Azotowych „Kędzierzyn”; tygodnik.
Założona — 1952 (20. VI.).
Nakład — 500 egz.
1970 (IV) — tygodnik.
Nakład — 4 000 egz.
Red. nac. Władysław Lulek.

Literatura:

1. Gospodarek Tadeusz, Jednaka Maria: Problemy integracji i aktywności społeczno-zawodowej załogi zakładu wielkoprzemysłowego. Opole 1972. s. 21 — 38.

26. ŻYCIE BLACHOWNI

Organ SR Zakładów Chemicznych „Blachownia” w Kędzierzynie; dwutygodnik.
Założone — 1967 (18. V); nakład — ok. 1 600 egz.
Red. nac. Leon Szejner.
Nakład — 3 100 egz.
Dodatek: „Kontury” (od XI 1976); dwutygodnik.

Literatura:

1. Kaper Zygmunt: Nieco uwag o organizacji pracy redakcji gazet zakładowych. „Zeszyty Prasoznawcze” R. 16: 1975 nr 3 s. 75 — 84.

27. ECHO OTMĘTU

Organ Śląskich Zakładów Przemysłu Skórzanego „Otmęt” w Krapkowicach; dwutygodnik.
Od 1951 (XII) — gazetka zakładowa.
1952 (5. X.) — pismo zakładowe.
Nakład — 6 000 — 6 600 egz.
Red. nac. Józef Rutkowski.

Literatura:

1. Zarys historii „Echa Otmętu”. „Echo Otmętu”. 1961 nr 2: 15 — 31 XII s. 3.

28. GŁOS ODLEWNIKA

Organ SR Huty „Małapanew” w Ozimku.
Założony — 1952 (I); dwutygodnik.
Nakład — 800 — 1 000 egz.
1952 — 1959 — miesięcznik.

1959 — 1970 — tygodnik.
od 1970 — dwutygodnik.
Nakład — 8 000 — 10 000 egz.
Red. nac. Franciszek Wójcik.

Literatura:

1. Jednaka Maria: Czytelnictwo „Trybuny Opolskiej” i „Głosu Odlewnika” w środowisku społeczno-zawodowym huty „Małapanew” w Ozorku, „Studia Śląskie” T. 21: 1972 s. 257 — 381.

29. SZTANDAR ZAŁOGI

Organ SR huty im. gen. Karola Świerczewskiego w Zawadzkiem; dwutygodnik.
Założony — 1954; miesięcznik.
1974 (III) — miesięcznik.
Nakład — 2 000 — 2 200 egz.
Red. nac. Andrzej Mielnik-Kośmiderski.

Literatura:

(Galoś Stanisław) (gal): 20 lat ma „Sztandar Załogi”. „Trybuna Opolska” 1974 nr 263. 27 — 28 IX, s. 3.

30. KLAKSON

Organ SR Fabryki Samochodów Dostawczych w Nysie; tygodnik.
Założony — 1951 (IV)
Nakład — 1 200 egz.
1972 (13. I.) — dwumiesięcznik.
Nakład — 1 600 egz.
Red. nac. Ludwik Bandurowski.

31. KOKSOWNIK

Organ SR Zakładów Koksowniczych w Zdzeszowicach; dwutygodnik.
Założony — (1. X. 1974); miesięcznik. Najmłodsza gazeta Opolszczyzny.
1976 (6. X.) — dwutygodnik.
Nakład — 2 500 egz.
Red. nac. Leon Goliński.

32. GŁOS WŁÓKNIARZA

Organ SR Prudnickich Zakładów Przemysłu Bawełnianego im. Powstańców Śląskich „Frotex” w Prudniku; dekadówka.
Założony — 1961; miesięcznik.
Nakład — 800 egz.
1974 (II) — dekadówka.
Nakład — 2 600 egz.
Od 1976 — dodatek społeczno-kulturalny; miesięcznik.
Red. nac. Antoni Weigt.

Literatura:

1. Piętnaście lat „Głosu Włókniarza”. Razem z włókniańską rodziną. „Trybuna Opolska” Wyd. AF 1975 nr 108: 13 V s. 5.

33. NYSKI METALOWIEC

Organ SR Zakładów Urzędzeń Przemysłowych w Nysie; dekadówka.

Założony — 1968; dwutygodnik.

Nakład — 1 700 egz.

1974 — dekadówka.

Nakład — 2 500 egz.

Red. nacz. Ryszard Chrzanowski.

34. GŁOS PAPIERNIKA

Organ SR Krapkowickich Zakładów Celulozowo-Papierniczych; miesięcznik.

Założony — 1953.

Nakład — ok. 1 000 egz.

1954 — 1972 — nie ukazuje się.

Reaktywowany w 1973; miesięcznik.

Nakład — 2 500 egz.

Red. nacz. Andrzej Jerzykowski.

Filmy o twórcach literatury polskiej i obcej

Film powszechnie został uznany za nowoczesny i doskonały środek dydaktyczny i oświatowy. Pozwala on bowiem łączyć nauczanie i poznanie z wychowaniem, jest łatwo dostępny i bardzo skuteczny w oddziaływaniu.

Film pełni funkcję ilustracyjną, gdyż „konkretyzuje” werbalnie przekazywane treści. Jest też film — zwłaszcza popularnonaukowy — doskonałym dokumentem i źródłem informacji. Film pomaga w „uczeniu się przez przeżywanie”. Bogata literatura przedmiotu i metodyka pracy z filmem szczegółowo ujmują rolę i miejsce filmu popularnonaukowego w pracy dydaktycznej i kulturalno-oświatowej.

Podstawowe i ogólne zasady metodyczne pracy z filmem nakazują, aby:

- a) prelegent posługujący się filmem jako środkiem ilustracyjnym posiadał wiadomości merytoryczne o zagadnieniach w nim przedstawianych;
- b) prelegent zapoznał się z filmem przed projekcją prezentowaną odbiorcom i na tej podstawie prawidłowo zaprogramował sposób wykorzystania filmu w czasie odczytu lub pogadanki;
- c) film stanowił wprowadzenie do omawianego tematu, bądź ilustrację treści wykładu lub zakończenia i podsumowanie przekazywanych wiadomości;
- d) dostosować film do tych zadań poznawczych, które prelegent chce zrealizować w czasie odczytu lub pogadanki;
- e) odbiorcy filmu zostali poinformowani o celu projekcji, istotnych elementach poznawczych i wychowawczych danego filmu;
- f) po projekcji przeprowadzić dyskusję nad filmem (lub zanalizować te elementy, na które mieli zwrócić szczególną uwagę odbiorcy).

Film stosuje się coraz częściej w szkole, w zakładach pracy na rozmaitych zajęciach szkoleniowych, przy realizacji wielu tematów szkolenia partyjnego itp. Szkoda, że tak bardzo nieśmiało wkracza film do bibliotek publicznych na Opolszczyźnie.

Ten właśnie zestaw, zawierający krótkometrażowe filmy polskie i zagraniczne, opracowany jest na użytek bibliotek i obejmuje filmy o poetach, prozaikach i dramaturgach polskich i obcych. Są to przeważnie biografie lub fragmenty biografii wybitnych twórców literatury polskiej i

obcej. Szczegółowy sposób wykorzystania ich w pracy kulturalno-oświatowej należy zostawić pomysłowości, umiejętności i wiedzy bibliotekarza czy referenta.

Zestaw jest próbą scalenia informacji o wszystkich obecnie dostępnych filmach poświęconych autorom. Dane o realizatorach i producentach oraz adnotacje wiernie zaczerpnąłem z dostępnych mi katalogów, a przede wszystkim z „Katalogu krótkometrażowych filmów szkolnych”, wydanego przez Zjednoczenie Rozpowszechniania Filmów w Wydawnictwie Katalogów i Cenników w Warszawie w 1976 r.

Wypożyczaniem filmów na terenie woj. opolskiego zajmuje się Okręgowe Przedsiębiorstwo Rozpowszechniania Filmów (Opole, ul. Rodziewiczówny 6). Posiada ono filmoteki rejonowe w Kluczborku przy ul. A. Mickiewicza 5 (tel. 762), w Kędzierzynie-Koźlu przy ul. H. Sienkiewicza 10 (tel. 51-22) i w Nysie przy ul. K. Marcinkowskiego 6/8 (tel. 22-55). Filmy wypożyczane są na czas ściśle określony, a cennik opłat uzależnia stawki od rodzaju filmów. Za wynajem filmów szkolnych i instruktażowych płaci się 10 — 15 zł (za 1 akt kopii dźwiękowej), a za wynajem filmów popularnonaukowych i innych krótkometrażowych płaci się 20 — 25 zł (za jeden akt kopii dźwiękowej).

Zamówienia należy składać bezpośrednio w filmotece terenowej lub w OPRF w Opolu. Można też dokonać zamówienia korespondencyjnie. Koszty przesyłki kopii filmowych ponosi odbiorca.

1. „A.P. CZECHOW”

Realizacja: S. Bubrik. Produkcja: ZSRR, czarno-biały, czas projekcji: 42 minuty.

Film biograficzny o pisarzu rosyjskim A. P. Czechowie. Poznajemy życie i twórczość pisarza, oglądamy fragmenty jego utworów scenicznych. Wspomnieniami o Czechowie dzielą się jego przyjaciele i członkowie rodziny.

2. „ADAM MICKIEWICZ NA EMIGRACJI”

Produkcja: WFO w Łodzi, czarno-biały, czas projekcji: 17 minut.

W filmie przedstawiono na tle wydarzeń epoki etapy tułaczki wielkiego poety w latach 1829 — 1855, jego wybitne dzieła literackie z tego okresu oraz działalność rewolucyjną we Włoszech i Turcji. Ukazano również działalność dydaktyczną Mickiewicza w Uniwersytecie Lozańskim i w Collège de France.

3. „ALBERT CAMUS”

Realizacja: H. Fishbach, Produkcja: Francja, czarno-biały, czas projekcji: 21 minut.

Film przybliży widzowi sylwetkę pisarza i jego trudną twórczość. Pokazuje pisarza jako człowieka pełnego inwencji, udzielającego wywiadów, wypowiadającego swoje poglądy w sprawach współczesnego świata.

4. „ARNOLD ZWEIG”

Realizacja: J. Hulsken, R. Drescher. Produkcja: NRD, czarno-biały, czas projekcji 20 minut.

Na podstawie dokumentów i oryginalnych zdjęć film mówi o życiu i twórczości wielkiego pisarza niemieckiego oraz o wartości jego dzieł dla współczesnej kultury socjalistycznej.

5. „BIBLIOTEKA WOLTERA”

Realizacja: J. Gołowiń. **Produkcja:** ZSRR, czarno-biały, czas projekcji: 18 minut.

Leningradzka biblioteka im. Sałtykowa-Szczedrina kryje wiele cennych skarbów. Do szczególnie wartościowych należy księgozbiór Woltera — jednego z najwybitniejszych francuskich myślicieli i pisarzy XVIII w. Dzieła Woltera były i są tłumaczone na wszystkie prawie języki. Zapoznajemy się również z krótkim życiorysem pisarza.

6. „BYĆ ŚWIATŁEM”

Realizacja: A. Berbecki. **Produkcja:** WFO w Łodzi, barwny, czas projekcji: 18 minut.

Film jest impresją poetycką, ukazującą w pięknych plastycznie obrazach, dzieciństwo i młodość Juliana Przybosa na tle krajobrazu wiejskiego i sylwetek jego mieszkańców.

7. „DOM HEMINGWAY'A”

Realizacja: P. Pordonow, M. Dalczew. **Produkcja:** Bułgaria, czarno-biały, czas projekcji: 10 minut.

Film przedstawia dom Hemingwaya na Kubie, w którym wielki pisarz spędził ostatnie dni swego życia. Zgromadzono w nim wiele pamiątek z jego podróży po różnych kontynentach i krajach, szczególnie Afryce i Hiszpanii.

8. „DROGI WIODŁY DO DREZNA”

Realizacja: J. Bednarczyk. **Produkcja:** Tele-Ar w Warszawie, czarno-biały, czas projekcji: 8 minut.

Wspomnienie o emigracji polskiej z czasów powstania listopadowego, której drogi na obczyżnę prowadziły przez Drezno. W mieście tym żył i tworzył wybitny pisarz Józef Ignacy Kraszewski, co upamiętniono w 150 rocznicę jego narodzin wystawą w NRD, poświęconą jego pamięci.

9. „ERNEST HEMINGWAY”

Realizacja: H. Fishbach. **Produkcja:** Francja, czarno-biały, czas projekcji: 20 minut.

Film biograficzny poświęcony wielkiemu pisarzowi amerykańskiemu, laureatowi nagrody Nobla.

10. „FEDERICO GARCIA LORKA”

Realizacja: M. Allemand. **Produkcja:** Francja, czarno-biały, czas projekcji: 22 minuty.

Film biograficzny omawiający życie i twórczość jednego z największych poetów i dramaturgów hiszpańskich.

11. „FRANZ KAFKA”

Realizacja: H. Fishbach. **Produkcja:** Francja, czarno-biały, czas projekcji: 18 minut.

Film o jednym z najoryginalniejszych pisarzy dwudziestego wieku Francusku Kafce, którego utwory, obok dzieł Prousta i Joyce'a, zdecydowały o

drogach literatury współczesnej. Ukazano ostatnie chwile życia pisarza w sanatorium w Kierling koło Wiednia, gdzie przebywał chory nieuleczalnie na gruźlicę gardła. Nawroty do przeszłości, do czasów dzieciństwa i młodości, odsłaniają źródła różnego rodzaju kompleksów i obsesji, które wywarły decydujący wpływ na całą twórczość Kafki.

12. „HARENDA”

Realizacja: K. Mucha. **Produkcja:** WFO w Łodzi, barwny, **czas projekcji:** 10 minut.

Film zaznajamia z pamiętkami oraz muzeum poświęconym pamięci Jana Kasprówicza, wybitnego poety okresu „Młodej Polski”.

13. „IGNACY KRASICKI”

Realizacja: D. Kępczyńska. **Produkcja:** WF „Czołówka” w Warszawie, barwny, **czas projekcji:** 30 minut.

Opowieść biograficzna, ukazująca sylwetkę poety na tle wydarzeń politycznych, społecznych i kulturalnych epoki Oświecenia w Polsce. Film częściowo fabularyzowanych, z udziałem aktorów teatralnych.

14. „IGOR NEVERLY”

Realizacja: St. Grabowski. **Produkcja:** WFO w Łodzi, czarno-biały, **czas projekcji:** 12 minut.

Komentarz słowny do filmu stanowią wypowiedzi samego pisarza, który mówi o swym życiu, młodości, współpracy z Januszem Korczakiem, tragicznych przejściach ostatniej wojny i o swojej twórczości. Spośród swych utworów Igor Neverly ceni najbardziej „Leśne morze” i uważa, że w tej książce zrodzonej z długiego i bliskiego kontaktu z przyrodą był najbardziej sobą.

15. „JAN KOCHANOWSKI”

Realizacja: E. Czurko. **Produkcja:** WFO w Łodzi, barwny, **czas projekcji:** 15 minut.

Filmowa impresja ukazująca postać Jana Kochanowskiego poprzez przeżycia związane z jego poezją i epoką, w której żył i tworzył.

16. „JAN PARANDOWSKI”

Realizacja: S. Kokesz. **Produkcja:** WFO w Łodzi, czarno-biały, **czas projekcji:** 15 minut.

W filmie omówiono główne kierunki pisarskiej działalności Jana Parandowskiego oraz jego pracę społeczną na stanowisku prezesa polskiego oddziału PEN-Clubu. Komentarz słowny filmu stanowią w głównej mierze wypowiedzi samego pisarza oraz fragmenty jego utworów: „Dysk olimpijski” i tłumaczenie „Odyssey”.

17. „JAROSŁAW IWASZKIEWICZ”

Realizacja: St. Grabowski. **Produkcja:** WFO w Łodzi, czarno-biały, **czas projekcji:** 20 minut.

Film biograficzny, prezentujący Iwaszkiewicza jako pisarza, człowieka i czynnego działacza społecznego. Odpowiednio dobrane obrazy wprowadzają widza w atmosferę lat młodości pisarza, spędzonych na Ukrainie, infor-

mują o przyjaźni z Karolem Szymanowskim, młodzieńczych lekturach, przyjeździe do Warszawy w 1918 r., podróżach po Europie oraz o powojennej działalności literackiej i społecznej.

18. „JERZY SZANIAWSKI”

Realizacja: S. Kokesz. Produkcja: WFO w Łodzi, czarno-biały, czas projekcji: 20 minut.

Na treść filmu, obok fragmentów dwóch sztuk („Ptaka” i „Mostu”) składa się wywiad z pisarzem, który mówi o początkach działalności literackiej i źródłach inspiracji artystycznej.

19. „KONSTANTY ILDEFONS GAŁCZYŃSKI”

Realizacja: S. Kokesz. Produkcja: WFO, w Łodzi, czarno-biały, czas projekcji: 18 minut.

Na treść filmu składają się zdjęcia przedstawiające miejsca związane z życiem i twórczością pisarza, portrety pisarza, z różnych okresów jego życia oraz fragmenty inscenizacji teatryku „Zielona Gęś”.

20. „KRAJOBRAZY ŻEROMSKIEGO”

Realizacja: St. Grabowski. Produkcja: WFO w Łodzi, barwny, czas projekcji: 15 minut.

Pięknym obrazem przyrody i ziemi kieleckiej, sandomierskiej i podlaskiej towarzyszą w filmie teksty utworów Stefana Żeromskiego: „Puszczy Jodłowej”, „Popiołów”, „Ludzi bezdomnych”, „Urody życia”, „Nawracania Judasza”.

21. „LEON KRUCZKOWSKI”

Realizacja: E. Czurko. Produkcja: WFO w Łodzi, czarno-biały, czas projekcji: 40 minut.

Film przedstawia Leona Kruczkowskiego jako pisarza i dramaturga oraz działacza politycznego, który w okresie międzywojennym zyskał rozgłos powieściami „Kordian i cham” oraz „Pawie pióra”, akcentującymi rolę konfliktów klasowych, a zwłaszcza sprawę chłopską w dziejach Polski. W filmie pokazano fragmenty kilku utworów pisarza, takich, jak „Kordian i cham”, „Pierwszy dzień wolności”, „Niemcy” oraz „Szkice z piekła ucziwych”.

22. „MARIA KONOPNICKA”

Realizacja: E. Poleżyński. Produkcja: WFO w Łodzi, barwny, czas projekcji: 19 minut.

Film jest poświęcony wielkiej polskiej pisarce, jej życiu, działalności literackiej i społecznej. Ukazane fragmenty z różnych okresów życia poetki przeplatane są wierszami, ludowymi piosenkami i „Rotą”.

23. „MIECZYŚLAW JASTRUN”

Realizacja: J. Gordon. Produkcja: WFO w Łodzi, barwny, czas produkcji: 17 minut.

Film impresyjny na temat życia i twórczości Mieczysława Jastruna. Obrazy przyrody oraz architektury Krakowa i Łazienek w Warszawie są tłem recytowanej poezji pisarza.

24. „MIKOŁAJ OSTROWSKI”

Realizacja: M. Towarnow. Produkcja: ZSRR, czarno-biały
czas projekcji: 18 minut.

Film biograficzny o Mikołaju Ostrowskim, żołnierzu rewolucji i pisarzu. Ostrowski, autor słynnej powieści „Jak hartowała się stal”, opartej na momentach autobiograficznych, przeżył trudną drogę, zanim stał się pisarzem. Mimo ciężkiej choroby Ostrowski tworzył do ostatnich chwil.

25. „NA TRAKCIE POBOK SKAWY”

Realizacja: S. Kokesz. Produkcja: WFO w Łodzi, czarno-biały, czas projekcji: 10 minut.

Film o Emiliu Zagadłowiczu, piewcy ziemi beskidzkiej. Fragmenty prozy pisarza i jego lirycznych ballad recytowane są w filmie przez wybitnych aktorów.

26. „OPOWIEŚĆ O CONRADZIE KORZENIOWSKIM”

Realizacja: T. Pieczyński. Produkcja. Tele-Ar, czarno-biały
czas projekcji: 9 minut.

Reportaż wprowadza nas w świat Conrada, pokazuje najbliższe otoczenie, żonę, synów, miejsca, gdzie tworzył i mieszkał. Słuchamy opinii jego przyjaciół i rodziny, prezentujących sylwetkę Józefa Conrada Korzeniowskiego — wielkiego pisarza.

27. „PUSZKIN I MICKIEWICZ”

Realizacja: W. Gurkalienko. Produkcja: WFO w Łodzi i ZSRR, barwny, czas projekcji: 15 minut.

Film dotyczy przyjaźni Mickiewicza i Puszkina. Na tle obrazów i architektury Moskwy, Krymu i Litwy artyści recytują wiersze obu poetów, mówiące o łączących ich związkach politycznych i emocjonalnych.

28. „RYSUNKI PUSZKINA”

Realizacja: B. Szrajber. Produkcja: ZSRR, czarno-biały,
czas projekcji: 12 minut.

Rysunki Puszkina przedstawiają sceny rodzajowe, karykatury, autoportrety i portrety ludzi, z którymi się poeta stykał. Prace te wzbogacają naszą wiedzę o ciekawej osobowości pisarza.

29. „SŁOWACKI W SZWAJCARII”

Realizacja: St. Grabowski. Produkcja: WFO w Łodzi, czarno-biały, czas projekcji: 9 minut.

Film przedstawia fragmenty z życia Juliusza Słowackiego związane z jego pobylem w Szwajcarii.

30. „STANISŁAW WYSPIAŃSKI”

Realizacja: S. Sapiński. Produkcja: WFO w Łodzi, barwny, czas projekcji: 26 minut.

Film monograficzny, przedstawiający wszechstronnie postać pisarza na tle jego twórczości malarskiej i dramaturgicznej.

31. „ŚLADAMI ŻEROMSKIEGO PO ZIEMI KIELECKIEJ”

Realizacja: J. Jusiński. Produkcja: OUF w Warszawie, czarno-biały, czas projekcji: 17 minut.

Film jest wędrowką po ziemi kieleckiej, której urodę opisywał w swych powieściach wielki pisarz Stefan Żeromski. Oglądamy jego rodzinną wieś Ciekoty, położoną u stóp góry Radostowej, „wierną rzekę” oraz miejscowość Psary, gdzie Żeromski spędził najmłodsze lata. Zagłębiany się w Puszcze Jodłową, której znakomitym piewcą stał się pisarz.

32. „TROSKA I PIEŚŃ”

Realizacja: J. Łomnicki. Produkcja: WFD w Warszawie, czarno-biały, czas projekcji: 50 minut.

Film poświęcony życiu i twórczości Władysława Broniewskiego. Na podstawie materiałów ikonograficznych i zdjęć archiwalnych ukazano stosunki polityczno-społeczne w Polsce przedwrześniowej. Poetyckie teksty recytuje sam autor.

33. „WITKACY”

Realizacja: St. Kokesz. Produkcja WFO w Łodzi, barwny, czas projekcji: 20 minut.

Film poświęcony Stanisławowi Ignacemu Witkiewiczowi, malarzowi, dramaturgowi, pisarzowi i teoretykowi sztuki, zmarłemu w 1939 r. Filozofia artysty, jego poglądy na sztukę wyrażające się m.in. w poszukiwaniu czystszej formy, ilustrowane są serią obrazów i portretów oraz inscenizacjami fragmentów jego sztuk.

34. „WŁADYSŁAW BRONIEWSKI”

Realizacja: S. Urbanowicz. Produkcja: WFO w Łodzi, czarno-biały, czas projekcji: 15 minut.

Film ukazuje postać Władysława Broniewskiego na tle pięknych nadwiślańskich krajobrazów. Oszczędnych w słowach komentarz dotyczy biografii poety, natomiast głównym źródłem wzruszeń stają się fragmenty poematów, recytowanych przez samego poetę i młodzież szkolną.

35. „WOJCIECH ŻUKROWSKI”

Realizacja: S. Grabowski. Produkcja: WFO w Łodzi, czarno-biały, czas projekcji: 12 minut.

Film ujęto w formę opowiadania pisarza o czasach dzieciństwa, młodości, studiów uniwersyteckich, wojny i okupacji, pracy konspiracyjnej, służby w odrodzonym Wojsku Polskim, służby dyplomatycznej w Indiach oraz pracy korespondenta wojennego w Chinach, Laosie i Wietnamie.

36. „WSIEWOŁOD WISZNIEWSKI”

Realizacja: W. Katanin. Produkcja: ZSRR, czarno-biały, czas projekcji: 20 minut.

Film o znanym pisarzu i dramaturgu radzieckim, autorze powieści i utworów scenicznych („Tragedia optymistyczna” i inne). Relacja obejmuje działalność autora od czasów rewolucji aż do ostatnich chwil życia.

37. ŻYCIE ANDERSENA”.

Realizacja: J. Ross. Produkcja: Dania, czarno-biały, czas projekcji: 30 minut.

2 kwietnia 1805 r. urodził się w Odense Jan Chrystian Andersen, narodowy poeta Danii, znany przede wszystkim jako autor niezapomnianych baśni, czytanych od lat przez młodzież wszystkich pokoleń. Film przypomina ciekawsze fakty z życia pisarza i kreśli jego sylwetkę.

Nowości wydawnicze o Śląsku

ZABYTKI LUDOWEJ KULTURY NA ŚLĄSKU I W CZĘSTOCHOWSKIM. Bytom: Muzeum Górnośląskie 1975, 240 s., il. mapy bibliogr.

Informator o zabytkach kultury ludowej uwzględnia współczesny jej stan, przejawy w formie zabytkowej i zmiany następujące w obecnej rzeczywistości. Ma na celu przedstawienie w formie popularnej możliwie pełnego obrazu tradycyjnej kultury na podstawie badań etnograficznych, prowadzonych przez muzea i placówki naukowe.

Omawia najistotniejsze problemy, różniące Śląsk od innych regionów Polski: gwara i nazewnictwo, folklor i twórczość artystyczną itp.

Treść publikacji ujęta jest w tematyczne rozdziały: język, nazewnictwo, stroje regionalne, budownictwo, zwyczaje doroczne i rodzinne i in., a w ich obrębie występuje hasłowy układ zagadnień według systematyki etnograficznej.

Liczne fotografie i mapy miejscowości, skąd pochodzą dane, oraz szlaków turystycznych prowadzących przez miejscowości z zabytkami kultury ludowej. Książka przeznaczona jest dla młodzieży, nauczycieli, turystów i miłośników regionu.

Wolna Henryka: BALLADA POLSKA, W-wa: Instytut Wydawniczy PAX 1976, 167 s.

Henryka Wolna, z zawodu dziennikarka, autorka wielu reportaży z terenu Śląska Opolskiego, sięga niejednokrotnie do historii regionu, akcentując tradycje patriotyczne.

Kolejna książka stanowi wybór materiałów publikowanych na łamach czasopism społeczno-kulturalnych i literackich w latach 1970–1975.

Są to opowieści o Polakach z zaboru niemieckiego, tęsknocie, walce, spotkaniu z ojczyzną, sprawach trudnych i skomplikowanych.

Stanowią lekturę pasjonującą, o walorach dokumentalnych.

Wawrzonowska Zdzisława: UZBROJENIE I UBIÓR RYCERSKI PIASTÓW ŚLĄSKICH OD XII DO XIV WIEKU. Wrocław: Ossolineum 1976, 116 s., tabl. 23.

Celem pracy jest przekazanie maksimum informacji o ubiorze i o uzbrojeniu rycerskim na Śląsku w XII – XIV w. w oparciu o źródła ikonograficzne. W rozprawie wykorzystano takie środki przekazu ikonograficznego jak monety, pieczęcie, rzeźby i malarstwo.

Na ich podstawie odtworzono wygląd i cechy dawnych elementów uzbrojenia i ubioru, niejednokrotnie uzupełniając wiadomości ze źródeł archeologicznych. Całość materiału podzielono chronologicznie: I — 1175 — 1325, II — 1325 — 1425.

Część syntetyczną pracy uzupełnia katalog zawierający omówienie bazy źródłowej i tabele przedstawiające wykorzystane źródła: monety, pieczęcie i nagrobki.

Tomczyk Damian: STUDIA Z DZIEJÓW RZEMIOSŁA ŚLĄSKA OPOLSKIEGO PRZED EPOKĄ KAPITALIZMU. Opole: Instytut Śląski 1976, 236 s., il.

Autor przedstawia wyniki badań nad dziejami rzemiosła w miastach Opolszczyzny, zwłaszcza tych, które zachowały do końca epoki feudalnej polskie oblicze etniczne.

Książka stanowi zbiór studiów dotyczących kilku miast położonych w pobliżu granicy językowej polsko-niemieckiej: Byczyna, Gorzowa Śląskiego, Olesna i Opola.

Uwzględnione źródła, szczególnie księgi metrykalne, są podstawą do opinii o pradawnej polskości miast i przyczyniają się do uzupełniania historii rzemieślników, trzonu ludności miejskiej.

Tomczyk Damian: PRZEŁAMANIE LINII ODRY W 1945 ROKU PRZEZ ARMIE RADZIECKĄ NA ŚLĄSKU OPOLSKIM. Opole: Instytut Śląsk 1976, 247 s., bibliogr.

Publikacja traktuje o walkach wojsk radzieckich, mających na celu przełamanie linii umocnień na Śląsku Opolskim, w wyniku których nastąpiło wyzwolenie narodowe i społeczne tych terenów.

Zacięte boje, toczone z silnym jeszcze nieprzyjacielem, przyniosły ogromne zniszczenia, kosztowały wiele ofiar ludzkich (ok 18 tys. poległych żołnierzy radzieckich).

Odra z nadodrzańskimi miastami-twierdzami: Brzegiem, Opolem i Raciborzem miała spełniać szczegól-

ną rolę w systemie niemieckiej obrony. Książka, zdaniem autora, powinna przyczynić się do spopularyzowania roli Armii Radzieckiej w wyzwoleniu Opolszczyzny.

Strzałka Brunon: GODKI I BAJKI ŚLĄSKIE, Opole: Instytut Śląski 1976, 246 s.

Publikowany zbiór jest reprezentatywny dla ziemi raciborskiej z jej oryginalną i bogatą kulturą ludową. Prezentowane są podania wierzeniowe i historyczne, zawierające ludową interpretację faktów historycznych oraz wydarzeń frapujących szczególnie dawną ludność: mikrohistorie o powstaniu osad, miast i wiosek, genezie herbów itp.

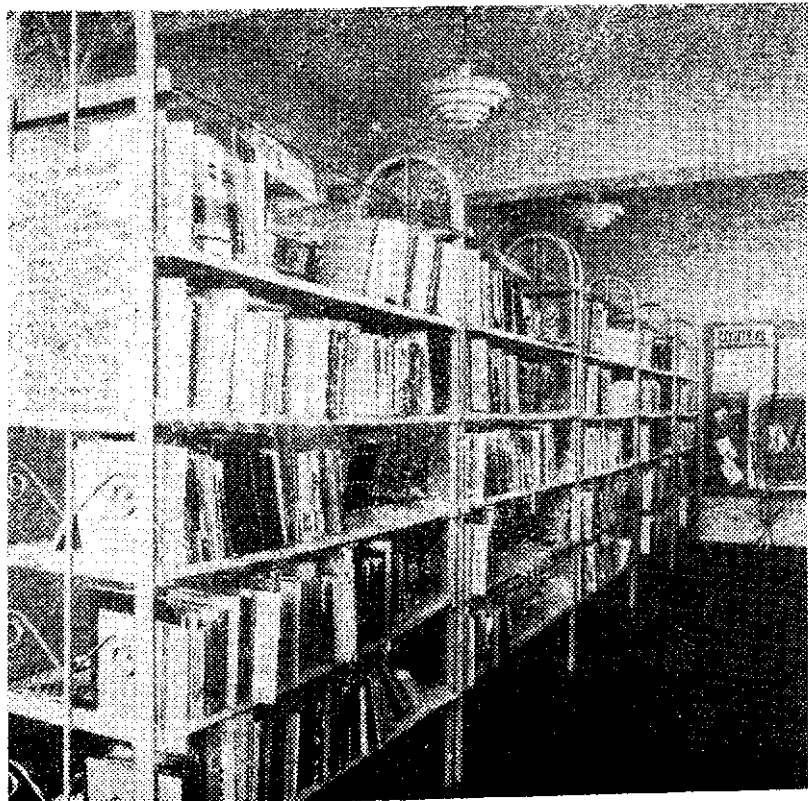
W drugiej części, autobiograficznej, uwiidacznia się tradycja ziemi raciborskiej, walk o polskość, utrzymanie mowy, kultury i zwyczaju polskiego. Ponadto zbiór zawiera kilka tekstów relacjonujących przebieg obrzędów śląskich, plastycznie i barwnie opisanych. Wstęp Doroty Simionides.

SPÓŁDZIELCZOŚĆ OPOLSKA W 30-LECIU POLSKI LUDOWEJ. Opole: Instytut Śląski 1976, 243 s., tabl.

Z treści:

Szewczyk S. Spółdzielczość „Samopomoc Chłopska”; Trojnar F.: Spółdzielczość oszczędnościowo pożyczkowa; Kozubski J.: Spółdzielczość rolnicza; Kühnemann A.; Spółdzielczość mleczarska; Pajączkowski S.: Spółdzielczość pracy; Herok H.: Miejsce i rola spółdzielczości mieszkaniowej. Obok artykułów syntetycznych książka zawiera wykaz zasłużonych działaczy i długoletnich pracowników spółdzielczości z lat 1944—1970.

Rybicki Hieronim: POWSTANIE I DZIAŁALNOŚĆ WŁADZY LUDOWEJ NA ZACHODNICH I PÓŁNOCNYCH OBSZARACH POLSKI. 1945—1949. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie 1976, 248 s.

GBP w Lubczy

Autor stawia sobie jako cel ukazanie procesu wykształcenia się ogólnych koncepcji zarządzania ziemiami zachodnimi i północnymi, a także wcielanie ich w życie. Terytorialnie obejmuje obszary przyznane Polsce po II wojnie decyzją konferencji w Jaltcie i Poczdamie. Granicę chronologiczną wyznacza likwidacja Ministerstwa Ziemi Odzyskanych (I 1949). Książka poświęcona jest bowiem problemom zarządzania Ziemiami Odzyskanymi przez osobne ministerstwo.

Źródłem informacji były głównie akta archiwalne oraz ustawy, rozporządzenia władz, ówczesna prasa. Materiał przedstawiony w układzie rzeczowym dotyczy m.in. wypracowania koncepcji granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej i wcielenie jej w życie, struktury organizacyjnej i funkcjonowania centralnych organów zarządzania ziemiami zachodnimi i północnymi, przeobrażeń ekonomiczno-społecznych na omawianym terenie.

POWSTAŃCY ŚLĄSCY, ŻOŁNIERZE WIELKIEJ SPRAWY.

Przywódcy narodu o powstaniach śląskich. Opole: Instytut Śląski 1976, 70 s., il.

Publikacja związana z 55-tą rocznicą wybuchu III powstania śląskiego. Przypomina niektóre wystąpienia przywódców partii, narodu i państwa, związane tematycznie z walkami ludu śląskiego o sprawiedliwość społeczną i wyzwolenie narodu. Przemówienia te wskazują na postępowy charakter zmagania śląskich mas ludowych, wiążą przeszłość z teraźniejszością, wyrażając uznanie dla głębokiego patriotyzmu. Stanowią przykład popularyzacji wiedzy historycznej i wartości politycznych. Prezentowany tekst ma poszerzyć i utrwalić znajomość tej problematyki w świadomości całego społeczeństwa polskiego.

Minczakiewicz Tadeusz: STOSUNKI SPOŁECZNE NA ŚLĄSKU OPOLSKIM W LATACH

Praca o charakterze monograficznym poświęcona jest stosunkom społecznym na Opolszczyźnie w okresie międzywojennym.

Autor omawia szeroko i wszechstronnie społeczno-ekonomiczne konsekwencje podziału Górnego Śląska, realia stosunków społeczno-politycznych w latach 1922 — 1933, złożony układ sił, spięcia narodowościowe i klasowe. Wyodrębnia trzy podokresy: a) 1922—1923 — końcowe lata powojennego kryzysu; b) 1924—1929 — uwzględnia stabilizację kapitalizmu; c) 1930—1933 — wielki kryzys ekonomiczny i rozkład dotychczasowego ustroju politycznego.

Zwraca uwagę na gospodarce upośledzenie tego regionu, antypolską i antykomunistyczną politykę reencji opolskiej.

Książka posiada dużą wartość poznawczą, odznacza się przejrzystym układem i przystępnym językiem. Dla studentów, nauczycieli, bibliotek szkolnych i publicznych.

Mierzwa Irena: DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA KAROLA MIARKI MŁODSZEGO.

Opole: Instytut Śląski 1976, 200 s., il., bibliogr.

Publikacja I. Mierzwy jest wynikiem badań nad przeszłością kulturalną Śląska, zajmuje się dokładniej postacią Karola Miarki młodszego. Autorkę interesuje jego samodzielna działalność wydawnicza, która mu przysporzyła rozgłosu i poza granicami Śląska.

Odtwarza dzieje wydawnictwa, w tym dane o bazie technicznej i finansowej, organizację i zasięg zbytu, w oparciu o zachowaną część produkcji wydawniczej i dane archiwalne.

Praca przyczyniła się do poszerzenia wiedzy o recepcji literatury wśród ówczesnego czytelnika ludowego, o rozwoju polskiej kultury na Śląsku. Na podstawie „Bibliografii Polskiej” Karola Estreichera, katalogów i re-

klam zestawiono cenną bibliografię druków mikołowskich (1979—1915), która uzupełnia omówienie przeprowadzonych badań.

Kühnemann Adolf: DYNAMIKA I STRUKTURA DOCHODÓW LUDNOŚCI WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO W LATACH 1955—1972. Opole: Instytut Śląski 1976, 187 s., tabl.

Autor stara się przedstawić możliwie wszechstronny obraz dochodów ludności na podstawie dostępnych materiałów statystycznych.

W pierwszej części pracy omawia kształtowanie się elementów sytuacji gospodarczej kraju, które wpłynęły na poziom dochodów ludności w latach 1956—1972. Na tej podstawie przystępuje do rozważań związanych z regionem i danymi empirycznymi.

Zajmuje się podstawowymi składnikami dochodów ludności, uzyskiwanych w województwie opolskim. Analizuje ich zmiany w omawianym okresie, zagadnienia różnicowania dochodów (rolnicze i pozarolnicze). Publikacja przeznaczona dla kręgu specjalistów.

Biały Franciszek: NIEMIECKIE OCHOTNICZE FORMACJE ZBROJNE NA ŚLĄSKU W LATACH 1918—1923. Katowice: Śląski Instytut Naukowy 1976 210 s., bibliogr.

Klęska Niemiec, wystąpienia rewolucyjne w Niemczech, narodowo-wyzwoleńcze w Wielkopolsce i na Śląsku określały warunki, w jakich się formacje zbrojne, złożone z ochotników. Korzystały one z opieki i pomocy finansowej rządu i Reichswehry, stając się narzędziem kontrrewolucji.

Prezentowana książka przedstawia głównie problemy związane z organizacją i działalnością niemieckich ochotniczych formacji zbrojnych na Śląsku. Uwzględnia procesy zmian w ich organizacji i strukturze, charakteryzuje też organizacje terrorystyczne wyrosłe na bazie korpusów ochotniczych i formacje wywodzące się ze Straży Obywatelskiej. Autor, omawiając związki zachodzące między formacjami zbrojnymi a władzami i ugrupowaniami politycznymi, kreśli przyczynek do początków ruchu faszystowskiego w Niemczech.

KRONIKA

KONKURSY

W ramach Roku Bibliotek i Czytelnictwa WBP oraz Okręgowe Przedsiębiorstwo Rozpowszechniania Filmów ogłosiły konkurs „Powieść a jej adaptacja filmowa”, który trwał od 1. 05. do 15. 06. 76 r. W 13 miastach województwa m. in. w Brzegu, Namysłowie, Niemodlinie, Prudniku wyświetlane były filmy produkcji polskiej, będące adaptacjami znanych powieści rodzimych autorów, takich jak: „Noce i dnie”, „Chłopi”, „Lalka”, „Ziemia obiecana”. Na 2000 kuponów rozesłanych do bibliotek wpłynęły do WBP 573 kupony wypełnione prawidłowo.

Zdecydowaną większość uczestników konkursu stanowili uczniowie i uczennice szkół średnich. Wypowiedzi dotyczyły głównie filmów, będących adaptacjami lektur szkolnych, a poziom ich był niski. Ograniczyły się do refleksji na temat gry aktorów, scenografii, kostiumów i zdjęć filmowych, mało zaś było uwag na temat samej adaptacji i różnic pomiędzy powieścią a filmem.

Najwyższy poziom reprezentowały kupony nadesłane z Prudnika i dlatego większość z nich została nagrodzona.

Uczestnicy konkursu otrzymali nagrody w postaci bonów książkowych w wysokości:

I — 800 zł

II — 600 zł

III — 400 zł

6 wyróżnień po 200 zł

oraz 3 karnety filmowe (po 10 biletów każdy).

W kwietniu ub. r. w ramach Roku Bibliotek i Czytelnictwa WBP ogłosiła konkurs pod hasłem „Jaką rolę w twoim życiu spełniła i spełnia biblioteka publiczna”. Chodziło o refleksje czytelników dotyczące roli i funkcji bibliotek publicznych w podnoszeniu przez nich poziomu przygotowania fachowego, w rozwoju intelektualnym jednostki, wreszcie w budzeniu i kształ-

towaniu doznań estetycznych, przeżyć i gustów literackich. Zakończenie konkursu nastąpiło 31. 05 76 r. na spotkaniu bibliotekarzy i czytelników, na którym ogłoszono wyniki, a zwycięzcom wręczono nagrody w postaci bonów książkowych. Pierwszą nagrodę w wysokości 1500 zł otrzymała Stanisława Leks z Głucholaz, drugą w wys. 1200 zł — Jadwiga Wilkowska z Leśnicy, trzecią w wys. 800 zł Jerzy Gusarow, wyróżnienie w wys. 500 zł Halina Musiałek z Bieczyny.

SPOTKANIA Z PISARZAMI

W styczniu 1976 roku w ramach jubileuszu 20-lecia Opolskiego Oddziału ZLP, WBP zorganizowała spotkania z pisarzami m. in. z Władysławem Gębikiem, Albinem Siekierskim, Bolesławem Luboszem, Jerzym Wawrzakiem, Marią Szypowską, Janem Koprowskim, Janem Marią Gisgesem, Adolfem Lekkim, Zbigniewem Zakiewiczem.

DNI KULTURY, OŚWIATY, KSIĄŻKI I PRASY

Podczas „Dni Kultury, Oświaty, Książki i Prasy” w bibliotekach odbyły się spotkania z pisarzami i dziennikarzami opolskimi oraz ludźmi pióra z innych części kraju.

Redaktorzy czasopisma „Kultura i Ty”, Aleksandra Naborowska i Stefan Atlas, spotkali się z pracownikami WBP, a następnie z czytelnikami Głogówka, Głubczyc, Strzelec Op. Mieszkańcy Nysy, Paczkowa, Kluczborka, Bieczyny, Kędzierzyna — Koźla, Krapkowic gościli Henryka Worcella; część tych spotkań połączona było z projekcją filmu „Zakłete rewiry” wyświetlanego w ramach konkursu „Powieść a jej adaptacja filmowa”. Aleksander Minkowski, autor wielu książek dla młodych czytelników i współautor scenariusza serialu telewizyjnego „Dyrektorzy”, spotkał się ze swymi młodocianymi i dorosłymi czytelnikami w Kędzierzynie — Koźlu, Leśnicy, Paczkowie, Nysie, Brzegu, Niemodlinie. Na terenie Opolszczyzny spotkali się także z czytelnikami red., red. Jacek Maziański, Michał Radgowski, Tadeusz Pasierbiński.

W ramach „Dni” odbyło się wiele imprez dla dzieci i młodzieży. Zorganizowano 236 lekcji bibliotecznych, 97 wycieczek do bibliotek, gdzie dzieci ze szkół podstawowych zapoznawały się z organizacją i działalnością placówek, odbyły się liczne pogadanki i konkursy. Biblioteki terenowe uczestniczyły także w przygotowaniu gminnych sejmików kultury.

WIZYTY

W dniach 1. — 5. 07 bawiła w Czechosłowacji delegacja naszej biblioteki. Omawiano zagadnienia dalszej współpracy, a zwłaszcza propagandy literatury czeskiej w Polsce i polskiej w Czechosłowacji. Delegacja zwiedziła Bibliotekę Miejską w Boguminie oraz Naukową i Powiatową Bibliotekę w Karwinie. Została także przyjęta przez Przewodniczącego Rady Narodowej w Karwinie, który wręczył dyrektorowi Romanowi Sękowskiemu dyplom uznania za dotychczasową współpracę z biblioteką w Karwinie.

W dniach 22 — 25. 09. br gościła w naszej bibliotece delegacja z Powiatowej i Naukowej Biblioteki w Karwinie (CSRS). Goście zwiedzili biblioteki w Brzegu, Nysie, Paczkowie, Kędzierzynie — Koźlu, odbyli wycieczkę na górę św. Anny. W czasie spotkania z Kolegium Biblioteki omawiane były plany dalszej współpracy.

W dniach 4 — 7 X 1976 r. bawiła w Poznaniu delegacja naszej biblioteki, w skład której weszli dyrektor Roman Sękowski, instruktorka Anna Ję-

drzewjewska i pracownik działu Udostępniania Ewa God w charakterze tłumacza. Celem wizyty była wymiana doświadczeń. W programie było zwiedzanie Głównej Biblioteki Miasta i Powiatu oraz filii bibliotecznych w Dreźnie, biblioteki w Teltow i Biblioteki Okręgowej w Poczdamie. W tej ostatniej podziwiano piękny i doskonale wyposażony gmach, w którym stworzono bardzo dobre warunki pracy dla czytelników i bibliotekarzy.

Gościliśmy również bibliotekarzy kilku ośrodków w kraju. W czerwcu odwiedzili Opolszczyznę bibliotekarze WBP w Białymstoku i bibliotek gminnych tego regionu. Zwiedzili nasze biblioteki w Brzegu i Lewinie Brzeskim, zapoznali się z pracą Terenowego Zespołu Instruktorów w Brzegu. Celem wizyty było zapoznanie się z całokształtem organizacji sieci i pracy bibliotek Opolszczyzny.

W sierpniu 1976 r. przebywały na terenie naszego województwa bibliotekarze z Siedlec. Celem wizyty była wymiana doświadczeń dotycząca całokształtu spraw organizacyjnych i merytorycznych. Koledzy z Siedlec zwiedzili nasze placówki biblioteczne w Strzelcach, Nysie, Otmuchowie, Grodkowie.

W październiku zwiedzali biblioteki naszego województwa koledzy z Lublina. Szczególnie interesował ich model organizacji sieci bibliotecznej i organizacji WBP oraz sprawy wypożyczeń międzybibliotecznych. Bibliotekarze zobaczyli filię biblioteczną w Czarnowasach, Popielowie i bibliotekę w Brzegu, zapoznali się z pracą Terenowego Zespołu Instruktorów w Brzegu. W ostatnim dniu pobytu zwiedzili w Opolu wystawę „Działalność WBP im. S. Smółki w Opolu w latach 1951 — 1976 r.

WYSTAWY

W 1976 r. WBP sprowadziła bądź urządziła 6 wystaw.

W styczniu trwała przygotowana przez WBP wystawa z okazji „20-lecia działalności ZLP w Opolu”.

W marcu w salach Muzeum Śląska Opolskiego odbyło się otwarcie wystawy „Książka polska wydawana na Śląsku od XV do XX wieku”, którą sprowadziliśmy z Wrocławia, przygotowana była bowiem przez Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich PAN i Bibliotekę Uniwersytetu Wrocławskiego.

Ohody Dnia Działacza Kultury wzbogaciłymi wystawą pn. „Publikacje o kulturze Opolszczyzny”, która była prezentowana w Prudniku.

W maju mieszkańcy Brzegu, w czerwcu mieszkańcy Opolu mogli podziwiać „Skarby kultury polskiej w zbiorach Biblioteki Narodowej”, którą to wystawę WBP sprowadziła z Warszawy.

W dniu otwarcia nowego sezonu teatralnego w teatrze im. Jana Kochanowskiego urządziliśmy wystawę „Utwory dramatyczne w zbiorach WBP”. 5. 10. 76 r. nastąpiło otwarcie wystawy pt. „Działalność WBP im. E. Smółki w Opolu w latach 1951 — 1976”.

W pierwszej części wystawy pokazano książki zabytkowe XVI — XVIII w., starodruki śląskie, rękopisy (np. list Byrona do właściciela Rogowa Haugwitz), dokumenty życia społecznego z okresu powstań śląskich i plebiscytu, czasopisma śląskie z okresu międzywojennego, zbiory graficzne i kartograficzne, zbiory audiowizualne i muzyczne. Zbiory naukowe i beletrystykę współczesną reprezentowały książki nagrodzone, które w swych zbiorach posiada WBP.

Druga część wystawy poświęcona była działalności WBP. Pokazano za pomocą zdjęć i wykresów pracę nad gromadzeniem i udostępnianiem zbiorów, działalność Stacji Małej Poligrafii, działalność oświatową i instrukcyjno-metodyczną, współpracę z innymi bibliotekami w kraju i za granicą.

PRAKTYKI

W dniach od 16. 08. do 28. 09. 1976 r. były na praktyce w WBP studentki z Uniwersytetu Warszawskiego (4 osoby), Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie (2 osoby) i Uniwersytetu Wrocławskiego (1 osoba). Studentki zapoznały się z pracą różnych działów WBP, szczególnie interesowały się opracowaniem starodruków i zbiorów audiowizualnych. Chętnie uczestniczyły także w pracach społecznych na rzecz biblioteki.

BIBLIOTEKI OPOŁA

W 1976 r. obchodziła 26-lecie swego istnienia Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka. Powstała ona w marcu 1951 r. Posiadała wówczas księgozbiór liczący 228 wol. i 37 zarejestrowanych czytelników. Dziś jej księgozbiór liczy 329 294 egzemplarze, a korzysta ze zbiorów 12 587 czytelników. PBW gromadzi publikacje z zakresu pedagogiki i nauk pokrewnych, ze szczególnym uwzględnieniem nauk społeczno-politycznych, a także pełnego zestawu lektur obowiązkowych. PBW stara się udzielać jak największej pomocy nauczycielom stosującym nowe techniki nauczania. W tym celu gromadzi przezroczną, płyty oraz taśmy z zapisami audycji szkolnych. Kompletowane są również materiały związane z regionem, a więc przezroczna z zabytkami architektury, obiektami krajoznawczymi itp. Planuje się zorganizowanie pracowni audiowizualnej, w której nauczyciele mógłby zapoznać się z materiałami, a następnie dobrać środki audiowizualne do tematu oraz na miejscu przygotować się do lekcji.

Biblioteka Główna WSI, największa biblioteka techniczna województwa opolskiego, w ramach trwającego Roku Bibliotek i Czytelnictwa przygotowała wystawę wydawnictw i książek oraz skryptów wydawanych w trzech najważniejszych ośrodkach akademickich — Politechnice Warszawskiej, Politechnice Wrocławskiej, Politechnice Śląskiej.

DZIAŁ UDOSTĘPNIANIA WBP

W tym roku większość filii WBP na terenie miasta przeszła remont oraz selekcję, co przyczyniło się do upiększenia lokali i odmłodzenia księgozbioru. W końcu listopada filia nr 10 została przeniesiona ze starego pomieszczenia do klubu cementowni „Groszowice”. Remont powiązany z powiększeniem powierzchni użytkowej trwa w Oddziale Dziecięcym.

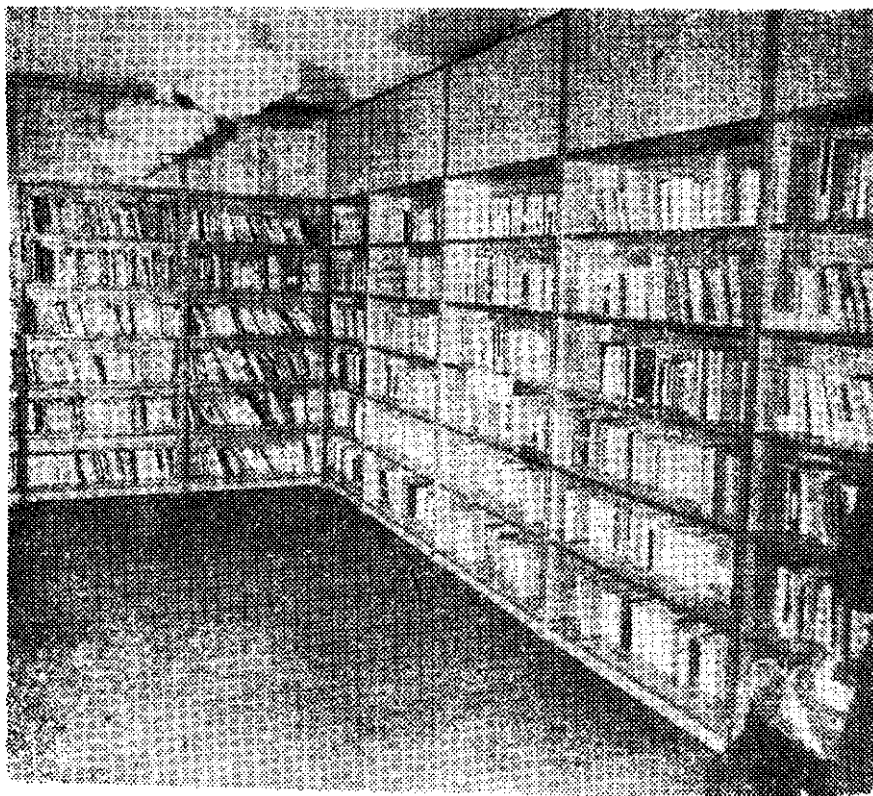
W miesiącach wakacyjnych poddano modernizacji wypożyczalnię zbiorów naukowych. Od 15. 09. 1976 r. czytelnicy mogą korzystać ze zbiorów gromadzonych w Rogowie.

PRACUJEMY NOWOCZEŚNIEJ

Dział Opracowania WBP od 10. 09. 76 r. (po kilkumiesięcznej przerwie) ponownie zaczął używać Mini — Graphu 120 do powielania kart katalogowych. Oszczędność czasu jest ogromna: używając Mini — Graphu 120 w ciągu minuty otrzymujemy kilkadziesiąt odbitek katalogowych. W projekcie jest przygotowanie przez WBP kart katalogowych dla bibliotek publicznych całego województwa opolskiego.

BIBLIOTEKA SKŁADOWA W ROGOWIE OP.

5 lat trwały opracowania dokumentacji i odbudowa zamku w Rogowie, prowadzone przez Wrocławskie Pracownie Konserwacji Zabytków. Koszt

GBP w Tarnowie Opolskim. Filia w Przyworach

odbudowy i adaptacji pokryty ze środków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, wyniósł 6 mln zł. Wyposażenie wnętrz finansuje WBP. Zamek w Rogowie, gdzie mieszczą się zbiory starodruków i kartografii oraz Biblioteka Składowa WBP, będzie domem pracy twórczej.

ZMIANY KADROWE W WBP

Od 1. 03. 1976 r. wicedyrektorem WBP jest Stanisława Giecwicz, która roztoczyła opiekę nad Działem Udostępniania, Instrukcyjno-Metodycznym, Informacyjno-Bibliograficznym, Gromadzenia i Opracowania. 15. 09. 76 r. żegnaliśmy w naszej bibliotece wicedyrektor Halinę Załuską, która przeszła do pracy w Instytucie Przemysłu Wiążących Materiałów Budowlanych.

WIEŚCI Z BIBLIOTEK TERENOWYCH

„Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Głubczycach doczekała się wreszcie własnej czytelnicy. Jej użytkownicy mają do dyspozycji 1800 książek, 50 czasopism i... 10 miejsc”. Planowane jest uruchomienie wypożyczalni płyt.

Oddział Dziecięcy Biblioteki Miejskiej w Prudniku zorganizował dla swych młodocianych czytelników konkurs rysunkowy pn. „Moje miasto”. W swych rysunkach dzieci przedstawiły najciekawsze fragmenty miasta.

NASŁADOWNICWOWSKAZANE

Z księgozbioru biblioteki w Białej Prudnickiej korzysta 34% mieszkańców miasta. Bibliotekarze organizują grupy „Księgonoszy”, którzy odwiedzają osoby starsze lub chore, nie mogące przychodzić do biblioteki i przynoszą im ciekawe książki.

BIBLIOTEKI ZWIĄZKOWE

Trwa zorganizowany przez WBP wspólnie z WRZZ konkurs bibliotek związkowych w ramach Przeglądu Aktywności Kulturalnej Ludzi Pracy „Człowiek — Praca — Twórczość”. Regulamin konkursu kładzie nacisk na doskonalenie warsztatu pracy przez bibliotekarzy oraz rolę biblioteki w środowisku (praca kulturalno-oświatowa, formy i metody pracy z czytelnikiem).

BIBLIOTEKI SZPITALNE

W dniu 11. 02. 76 r. odbyło się spotkanie robocze, w którym na zaproszenie WBP wzięli udział przedstawiciele Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Wydziału Kultury i Sztuki UW wynikiem spotkania było opracowanie pism kierowanych przez Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej do dyrektorów samodzielnych placówek służby zdrowia województwa opolskiego, w których poinformowano o wysuniętej przez WBP propozycji otoczenia opieką instrukcyjno-metodyczną wszystkich bibliotek typu szpitalnego (poza filiami bibliotek publicznych). W październiku i listopadzie odbył się kurs na temat biblioterapii, przygotowujący kadry do pracy w placówkach bibliotecznych służby zdrowia.

Z ŻYCIA ZWIĄZKU ZAWODOWEGO PRACOWNIKÓW KULTURY I SZTUKI

W dniu 15. 02. 76 r. odbyły się wybory do nowych władz Związku przy

WBP. Przewodniczącą Rady Zakładowej została kol. Irena Buczyńska, wiceprzewodniczącą Anna Słowińska, skarbnikiem Anna Tokarska, sekretarzem Krystyna Seidel, członkiem Zarządu Ewa God. Społecznym Inspektorem Pracy wybrano kol. Feliksa Smacznika. Zostały także powołane komisje do spraw współzaradnictwa pracy, do spraw kulturalno-oświatowych i turystyki oraz komisja do spraw rencistów. Rada Zakładowa wspólnie z Komisją Socjalną zajęła się sprawą kolonii letnich dla dzieci pracowników, zaopatrzenia pracowników w owoce i ziemniaki na zimę.

JUBILACI

1. 09. 1951 r. rozpoczęła pracę w WBP na stanowisku wicedyrektora mgr Halina Gąszczyńska. Zajmowała to stanowisko przez 17 lat, do momentu przejścia na emeryturę, co zresztą nie zerwało związków Jubilatki z biblioteką. Pracuje nadal wśród nas, zajmując się gromadzeniem i opracowaniem dokumentów mówiących o życiu społecznym Opolszczyzny.

Z ŻYCIA SBP

W marcu br. odbywały się wybory do Zarządu Okręgu SBP. Przewodniczącą została Wanda Matwiejczuk, wiceprzewodniczącymi: Roman Sękowski i Anna Tokarska, sekretarzem Joanna Czarkowska-Pasierbińska, skarbnikiem Maria Kośniewska.

24.05. odbyła się konferencja prasowa zorganizowana przez SBP, której celem było zapoznanie ogółu społeczeństwa z działalnością SBP, z problemami bibliotek na terenie miasta Opola. Na spotkaniu prasę reprezentowały red. Danuta Nowicka z „Opola” i red. Janina Lachowa z „Dziennika Zachodniego”. Biblioteki Opola reprezentowali ich dyrektorzy: mgr Irena Bryll z WSI, mgr Jan Jakubowski z WSP, mgr Barbara Stasz z PBW i mgr Roman Sękowski z WBP.

Efektem spotkania było ukazanie się kilku informacji dotyczących bibliotek na łamach miejscowej prasy.

W czerwcu Zarząd Okręgu SBP zorganizował dla bibliotekarzy wycieczkę do Biblioteki Miejskiej w Bytomiu, która jest placówką wiodącą, nowoczesną, w której korzysta się ze wszystkich osiągnięć nauki i techniki.

Odznakę Honorową SBP otrzymały w tym roku kol. kol. Janina Knapik i Maria Kośniewska.

DZIAŁALNOŚĆ KOŁA OPOLSKIEGO SBP

Koło Opolskie SBP zorganizowało 5 imprez: 25. 01. wycieczkę do Wrocławia na wystawę „Książka polska wydawana na Śląsku w XV—XX w.” a w maju wycieczkę szkoleniową do bibliotek publicznych Leśnicy i Zdieszowic, związkowej w Ozimku oraz pedagogicznej w Strzelcach Opolskich.

W lutym pracownicy bibliotek Opola zapoznali się z działalnością Instytutu Śląskiego. W marcu odbył się wieczór towarzyski w bibliotece szkolnej Zespołu Szkół Zawodowych.

W październiku wysłuchaliśmy odczytu dra Józefa Czerniego pt. „Regionalny system informacyjny „Krakus”.

ODZNACZENIA OTRZYMALI

Srebrny Krzyż Zasługi — Janina Kościów, kierownik Działu Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów WBP w Opolu.

Odznakę „Zasłużony Działacz Kultury” —

ALICJA KWIATKOWSKA,

kierownik Działu Udostępniania WBP w Opolu; **Czesława Wojtaszewska,** pracownik Działu Gromadzenia i Uzupelniania Zbiorów WBP w Opolu.

Nagroda Ministra Kultury i Sztuki — **Helena Trytko** — MiGBP Otmuchów.

Nagrodę Dyrektora Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Opolu: **Krystyna Barucka** MiGBP Gogolin, **Joanna Bialek** filia bibli. Osiny, **Anna Gach** MiGBP Biała Prudnicka, **Krystyna Seidel** prac. działu, instrukcyjno-metodycznego WBP **Stefania Smajek** MBP Kędzierzyn-Koźle, **Anna Słowińska** instr. WBP, **Dorota Tunia** GBP Turawa, **Teresa Ulmer** instr. MiGBP Nysa, **Janina Zapotoczna** filia bibli. GBP w Włodzieninie, **Eliza Żmijan** instr. MiGBP Brzeg.

(oprac. A. S.)

K O N K U R S

na opracowanie pomocy metodycznych

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smółki w Opolu ogłasza konkurs na opracowanie pomocy metodycznych do pracy z czytelnikiem dorosłym, młodzieżą i dziećmi.

Scenariusz może dotyczyć zarówno:

- A. wizualnych form i środków inspiracji czytelnictwa (plansze, wykresy, ulotki, wystawki okolicznościowe, autorskie, zagadnieniowe itp.),
- B. form inspiracji czytelnictwa o charakterze imprezowym (spotkania z autorami oraz innymi ludźmi pracującymi w służbie książki (redaktorzy, wydawcy, graficy, księgarze itp.), wieczory literackie, łączące omawianie tematów z literatury z odtwarzaniem artystycznym (śpiew, recytacja) treść utworów literackich, duże problemowe wystawy książek, czasopism, oraz innych materiałów bibliotecznych, małe formy teatralne zastosowane do tematyki literackiej (montaże, inscenizacje, literackie sądy inscenizowane itp.).

Scenariusze nadesłanych do WBP materiałów metodycznych powinny uwzględniać następujące punkty:

1. hasło — tytuł imprezy, względnie opis tematyki i celu w jakim została zorganizowana,
2. określenie konkretnego odbiorcy (dzieci, młodzież czytelnicy dorośli),
3. pełny tekst imprezy w maszynopisie w 2 egz. (słowo wiążące, odpisy materiałów bibliotecznych służących do recytacji, inscenizacji itp.) z podaniem wykorzystanych źródeł, opis zastosowanych przy organizowaniu imprezy środków audiowizualnych (przeźroczy, nagrań magnetofonowych, gramafonowych, fotosów itp.). W tekście lub po tekście

wskazówki inscenizacyjne, opis ewentualnych strojów, dekoracji, rekwizytów itp.

4. Jeżeli impreza była już zorganizowana w oparciu o scenariusz konkursowy — należy podać uwagi o jej przebiegu i opinie uczestników o niej.

Konkurs trwa od 1 maja 1977 r. do 31 października 1977 r. Mogą w nim brać udział zarówno bibliotekarze bibliotek publicznych, związkowych i szkolnych jak i pracownicy innych instytucji i placówek kulturalno-oświatowych, którzy spełniają wymagane warunki.

grupa A

I nagroda — 1.500 zł
II nagroda — 1.000 zł
III nagroda — 500 zł
oraz 3 wyróżnienia po 300 zł

grupa B

I nagroda — 3.000 zł
II nagroda — 2.500 zł
III nagroda — 1.000 zł
oraz 3 wyróżnienia po 500 zł

Organizatorzy konkursu zastrzegają sobie prawo do ewentualnych zmian w sposobie podziału nagród w zależności od poziomu otrzymanych prac.

Nagrodzone prace będą ponadto publikowane na łamach naszego półrocznika instrukcyjno-metodycznego jak też wykorzystane w pracy bibliotek.

Prace prosimy nadsyłać pod adresem: Wojewódzka Biblioteka Publiczna, 45-081 Opole, ul. Piastowska 18.

Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi w grudniu 1977 r. przez komisję oceniającą w składzie:

mgr Stanisław Giecwicz — wicedyrektor WBP w Opolu,
mgr Józef Zurawicki — pracownik naukowo-dydaktyczny WSP w Opolu,
mgr Ireneusz Chudy — kierownik Działu Instrukcyjno Metodycznego WBP w Opolu,
mgr Joanna Czarkowska-Pasierbińska — instruktor WBP,
Krystyna Seidel — WBP.

SPIS TREŚCI

	str.
1. Bogusław Żurakowski laureatem nagrody literackiej miasta Opola	3
2. Bibiloteki wiejskie	4
3. Maria Deblessem: Lekeja przysposobienia czytelniczego dla młodzieży starszych klas licealnych na temat: „Księgozbiór podręczny jako podstawowy warsztat pracy informacyjnej biblioteki”	5
4. Józef Żurawicki: Uwagi o pracy z amatorskim zespołem teatralnym	13
5. Mieczysław Faber: Bibliografia załącznikowa ważnym źródłem informacji w bibliotekach publicznych	17
6. Cz. G.: Z warsztatów badawczych pracowników Instytutu Śląskiego w Opolu	20
7. Krystyna Zagórska-Nessel: Prasa województwa opolskiego (Wykaz aktualnych gazet i czasopism).	25
8. Ireneusz Chudy: Filmy o twórcach literatury polskiej i obcej.	37
9. Nowości wydawnicze o Śląsku	45
10. Kronika	50
11. Konkurs na opracowanie pomocy metodycznych — regulamin	58

